

KAUBANDUS-TÖÖSTUSKOJA

Nr. 14. V aastakäik

TEATAJA

15. juulil 1930. a.

Ilmub kaks korda kuus

Tellimishind:		Toimetus:	Kuulutuste hinnad:	
Aastas . . .	kr. 2.50	Kaubandus-tööstuskoda, Tallinn, Lai t. 45	1/1 lhk. . .	kr. 40.00
Poolaastas . . .	" 1.50	Kõnetraat 17-77, toimetaja kodus 1-35	1/2 " . . .	" 22.00
Välismaale . . .	" 5.00	Toimetaja kõnetunnid: igal äripäeval	1/4 " . . .	" 12.00
Poolaastas . . .	" 3.00	12—2 p. l.	Kaanekülgedel—kokkuleppel	

SISU: Ülevaade meie praegusest majanduslikust seisukorrast. Millises suunas peaks arenema Balti riikide tollipoliitika. Mõned kiutööstusest. Meie näituste ja messide küsimusse tarvis tuua selgust. Kaubandus-tööstuskoja teateid. III Balti riikide majanduskonverentsil vastuvõetud resolutsioone. Ärideregister. Majanduslikke teateid kodu- ja välismaalt. Tolliteateid. Tolduainete turg. Välisbörsid. Kaubahindu. Tallinna börsi kursisedel.

Ülevaade meie praegusest majanduslikust seisukorrast.

Kriis, mille tähe all praegu püsib kogu maailma majandus, pole säästnud ka meie maad ja on meil tunduvam seetõttu, et Eesti välisurgudega on seotud võrdlemisi tihedamini kui meie lähimad naabrid. Eriti on tagasiminevate hindade konjunktuurist maailmaturul puudutatud meie põllumajandus, mille areng seeläbi on suuresti takistatud.

Põllumajandussaaduste hinna langus sattus ajalooliselt ühte 1929. a. hea lõikusega, millest aluloodeti 1928. a. ikalduse tagajärjel saadud haavade paranemist. Põllumehed ei suutnud seetõttu osaliselt täita kõiki laenu kohustusi, mida nad peamiselt riigilt olid saanud. Peaaegu täiesti lumeta talv, ühenduses riigi metsatööstuse vähenemisega, võttis maaelanikelt talvel nende tähtsaima teenistusallika, metsaveo, mille tagajärjel rahapuudus maal muutus veelgi teravamaks. Lõikuse realiseerimiseks oli suuri raskusi, esijoones just ülalmainitud hindade langus. Ümmargustes arvudes kujunes põllumajandussaaduste hindade tagasiminekuks, Tallinn kaubabörsi noteeringute järgi, võrreldes hindade seisuga 1929. a. kevadel — rukis 40%, odrad 27%, kaerad 38%, kartulid 33%, või 25%. Nende andmete järgi selgub otsekohe, et põllumajanduse seisukord, vaatamata heale lõikusele, on nüüd raskem kui aasta eest,

mil viljaikaldus kutsus esile üldise ja sügavale ulatava pessimismi. Kui aastal 1928./29. põllumajandusele tuldi appi toetuslaenudega, siis on nüüd valitsuse tähelepanu juhitud hoopis teiste abinõudele, mis põllumajandusele kriisinähtete eest peavad võimaldama kaitset. Kas see kaitse teostub kaitsetollide sisseandmise teel või abinõude leidmises teravilja hindade stabiliseerimiseks, on seni veel lahtine küsimus. Üks näib aga olevat tõsiasi, nimelt see, et hindade langus võitluril Eesti põllumajandusele tähendab uut valuamat hoopi kui teravilja hindade allaminek, sest esimese vastu on erakordselt raske leida mõjuvaid abinõusid. Raskeim küsimus meie põllumajanduses on kahtlemata igasuguste tagavarade puudumine, mille ülesanne oleks põllumeest ikaldusaastaist, langeva konjunktuuri ajast jne. aidata üle. Enne maailmasõda olid põllumeestel need tagavarad olemas. Need kapitalid on osalt Vene inflatsiooni ajal kaotatud, osalt aga viimase 10 aasta jooksul ära tarvitatud, kusjuures üks osa neist kahjustest tuleb panna mitterentaablite ettevõtete asutamise, teine osa aga suurenenud elamiskulude arvele, mida ei suuda kanda põllumajanduse vähene tasuvus. Lootus riigile, kes on teinud kõik, mis võimalik, ja võib-olla veel rohkemgi, et põllumajandusele rasketel aegadel tul-

la appi, on maaelanikes ajanud sügavaid juuri ja siin peitub tuleviku jaoks hädaohumoment, mida ei tule alahinnata. Need põllumehed, kes on osanud, vaatamata raskele aegadele, riigi abita oma majanduse hoida elus, on nüüdki veel elujõulisemad kui need, kes lootuses udusele tulevikule on kasutanud ära kõik riigi poolt ettenähtud toetuse võimalused.

Maaelanike majanduslik seisukord Eestis, kui peamiselt põllumajanduslikus riigis, on loomulikult ka kaubanduse ning tööstuse konjunktuuri baromeetrikis niivõrra, kui võrra tööstus pole eranditult või peaaegselt kutsutud ellu ekspordiks. 1928. a. tuleb lugeda üldiselt heaks konjunktuuriaastaks kaubanduses ja tööstuses, sest maal ei annud siis rahapuudus end tunda nii nagu praegu ja kaupade müük võis sündida raskusteta. Et tol ajal rahaturul valitsenud volavus oli tekkinud peamiselt riigi krediidi inflatsiooni tagajärjel, selgus alles hiljem, kui krediidiallikad hakkasid kuivama ja Eesti Pank asus ringvoolus olevat raha piirama. Ringvoolus olevate rahamärkide hulk 31. aprillil 1928. a. oli 39,0 milj. kr., 31. aprillil 1929. a. 34,7 milj. kr. ja 31. apr. 1930. a. 32,3 milj. kr. Selline ringvoolus oleva raha piiramine, mis teeb välja 17% kahe aasta jooksul, pidi loomulikult kutsuma esile rahanappuse, mis viimasel aastal oli seda teravam, et raha ringvool ülaltoodud põhjusil oli juba enesestki väga aeglane. Põhjus, miks Eesti Pank oli sunnitud ringvoolus oleva raha hulga tõmbama kokku, on arusaadav ja on tihedasti seotud Eesti Panga rahakursi hoidmise poliitikaga. Põllumajanduse suur krediiditarvidus aastal 1928/29 vähendas tunduvalt valitsuse summasid Eesti Pangas, kuna teisest küljest ka passiivne kaubabilanss mõjutas panga välisvaluuta tagavarade vähenemist. Et hoida alal normaalset vahekorda panga kohustiste ja kattevarade vahel, pidi pank osalt krediite tõmbama tagasi ja uute krediitide väljaandmisel ajama ettevaatlikku poliitikat. Selle paratamatuks resultaadiks oli ringvoolus olevate rahamärkide vähenemine. Kattevarade protsent praegu ulatub ümmarguselt 50%, kuna seaduses selle alammäär on 40%. Seejuures tuleb võtta arvesse, et pank omab peale kattevarade veel umbes 4,5 milj. kr. eest välisdeviise, mis on igal ajal kindla kursiga kulla vastu ümber vahetatavad, kattevaradena aga ei maksa. Sellest selgub, et ringvoolus olevad rahamärgid on küllaldaselt kullaga ja kulladeviisidega kindlustatud, nii et krooni kurss püsib endiselt täiesti kindlana.

Praegune rahva hulgas valitsev rahanappus avaldub eriti teraval kujul krediidikindlustuse vähenemises. Maksujõuetuse juhud on tunduvalt suurenenud ja veksliprotestide arv kasvab järjest.

Käesoleva aasta esimesel veerandil protestiti 25.022 vekslit kogusummas 5.493 tuhat kr., 1929. a. esimesel veerandil olid vastavad arvud 18.541 vekslit 4.399 tuh. kr. ja 1928. a. esimesel veerandil 10.119 veksl. 2.685 tuh. kr. Summa juurekasv 1928. a. 1929. aasta peale ulatub umbes 65%, 1929. a. 1930. a. peale 25%. Veksliprotestide arv ei anna aga küllalt õiget pilti äritegevuse seisukorrast, kuna juba üheainsa suurfirma maksujõuetus, mille põhjused võivad olla väga mitmesugused, ühe teatud lühikese aja jooksul protestide arvu võib silmapaistvalt mõjutada. Suured maksujõuetuse juhtumid langevad just ajale, mil valitseb krediidipuudus, nagu see praegu meil aset leiab, kuna firmad, kes sisemiselt ammugi juba elujõuetud, ka kergemal aegadel endid vaevu hoiavad vee peal. Depressiooniaegadel, nagu praegu, on see hea külg, et vesivõsud majandusorganismi küljest, kus nad selle tervet ja loomulikku arenemist takistavad, langevad ära.

Kui me ülal tähendasime Eesti Panga krooni kursi hoidmise poliitika tähtsusele, siis ei saa jätta märkimata, et raha stabiilsuse aluseks on ju õieti riigimajapidamine ja riigi maksubi-lanss.

Vaadeldes riigimajapidamist tuleb esijoones märkida, et riigi sissetulekud 1. aprillist 1929. a. kuni 28. veebruarini 1930. a. üldiselt eelarvele on vastanud, nii et 1929./30. a., nagu eelmisedki, tohiks lõppeda ülejäägiga. Nii rõõmustav kui see fakt iseenesest ka on, peame ometi tähendama, et majandus ja kogu rahvas riigi eelarve-kuludega on rängasti koormatud ja et just valitsemis-aparaadi suured nõudmised majanduslikku arenemist oluliselt takistavad. Suurima võõrastusega jälgisid majanduslikud ringkonnad riigi 1930./31. a. eelarve arutamist riigikogus, tundes imestust, kui riigikogu korraliste kulude eelarve 80,7 milj. kr. pealt tõstis 85,2 milj. kroonile, s. t. suurendas kulude eelarvet veelgi enam kui 5% võrra. Kõigi poliitiliste erakondade ühine vaade, et riigi eelarve kulusid tuleb tingimata kokku tõmmata valitsemisaparaadi koondamise ning lihtsustamise teel, on tänini jäänud ainult sõnadetegemiseks, ilma et sellest oleks järgnenud mingisuguseidki tegelikke samme. Näib nii, nagu oleks riigikogu ja riigivalitsuse vahel, ühes ta kaitsevää ja ametnikuga, mingisugune nägematu huvide sugulus, mis paralüüsib äga püüet selle aparadi kokkutõmbamiseks. Mitte mureta ei jälgi majandus-ringkonnad ka riigi võlasumma ja selle tasumise suurenemist, mis 1930./31. a. ulatub juba 5.730 tuhande krooni peale, seega 950 tuhat krooni rohkem kui eelmisel aastal. See koormatus tundub seda raskemana, et on veel küsitav, kas viimasel aastal tehtud laenud on leidnud mahutust

sinna, kus nad ka tõesti renteeruvad ja protsendi tasumist kindlustavad. Täiesti küsitavana tundub, näiteks, uute raudteede tasuvus, mida ehitatakse Rootsist tehtud laenuga. Arvestades seda, et ehituseelarvest mõneski osas üle minnakse, on karta, et nende raudteede otsekohesed ja kaudsed tulud vaevalt suudavad katta eksploatatsiooni kulusid, rääkimata koguni ülejäägist, nagu see protsentide ja võla tagasimaksu mõttes oleks vajaline.

Riigi eelarve kulude suurenemine tähendab kogu maa maksukoorma suurenemist — tähendab aga ühtlasi ka riigi tugevnenemist oma kodanike arvel. Tuleb siiski kahelda, kas arenemine ses suunas tööpoolest juba on läinud nii kaugemale, et meil lootusetult käed tuleks panna rüppe, kuigi majandusminister kord tähendas, et riigi eelarve kulude kasvamine olevat möödapääsmatu nähe. Kui see tõesti oleks nii, siis peaks küll eramajandus kõige suurema murega vaatama tulevikku, sest arvesse võttes suurt maksukoormat on eramajandusel juba praegu raske võistelda riigiga, kes loomulikult nii mitmelgi alal osutub eramajandusele tugevaimaks võistlejaks. Seepärast peaks eramajandus nüüd rohkem kui iial enne püüdma ennast maksma panna, et tema poolt toidetavat riigimajandust otstarbekalt organiseerida ja talle määratud tegutsemisalad kätte näidata.

Asudes kaubabilansi vaatlemisele näeme pilti, mis mõneski mõttes annab põhjust muretsemiseks. Kaupade sissevedu aja jooksul 1. oktoobrist 1929 — 31. märtsini 1930 ulatub ümarguselt 54,7 milj. kroonile, 60,6 milj. kr. vastu sama aja jooksul 1928./29. a. Väljavedu oli vastavalt 51,3 ja eelmise aasta sama aja jooksul 49,0 milj. kr. Alul paistab see pilt küllalt soodsas valguses, kuna sissevedu on 6% võrra vähenenud ja väljavedu 4,5% võrra suurenenud. Lähem analüüs aga laseb asja paista hoopis teises valguses. Sisseveo alal on vähenenud ainult teravili ja jahu, milleks mõjus kaasa ühelt poolt 1929. a. hea lõikus, teiselt poolt aga hindade tagaspinna langus. Toorainete sissevedu, esijoonel puuvill, on rõõmustaval viisil kasvanud, kuna valmistootussaaduste import on üsna vähe tagasi läinud. Siin võime märkida vähenemise tendentsi masinate rühmas, kuna mitmesuguste tarbainete rühmas on sissevedu suurenenud, välja arvatud igatahes tekstiilitööstuse saadused, millede import on tunduvalt vähenenud 1929. a. septembris maksmapandud tollikõrgenduste tagajärjel.

Väljaveo suurenemine tuleb esijoonel panna karjasaaduste arvele, mida on põhjustanud hea lõikus ja sellest tingitud võimalus loomi paremini

toita. Kuid mitte üksnes see asjaolu pole mõjutanud meie karjasaaduste väljaveo suurenemist. Kui võieksport käesoleva aasta esimesel veerandil tõusis 1.744 tonnile (4.396 tuhat kr.) 1.098 tonni (3.081 tuhat kr.) vastu esimesel veerandil 1929. a., siis osutab see rahva raugematu tööjõule ja sümptomile, et rahval on elav tahe luua väärtusi, mida tuleb raskeil aegadel hinnata eriti kõrgelt.

Toorainete ja poolvalmisainete rühmas näitab lina ja puumaterjali väljavedu tunduvalt tagasiminekut, mida on peamiselt põhjustanud konjunktuuri langus. Seevastu näitab aga tselluloosi väljavedu silmapaistvat tõusu, kuid siingi on hindade langus avaldanud teatud mõju. Tööstuse tegevusele heidavad valgust valmissaaduste väljaveo andmed. Väljaveo tõus selles rühmas ulatub 20% ja osutab sellele, et meie tööstus, vaatamata halvale konjunktuurile kogu rindel, oma valmistust on suutnud hoida endisel tasapinnal ja seda isegi on suutnud suurendada. Esijoonel tuleb märkida tekstiil- ja puutööstussaadusi, mille müügi võimalused välisturgudel oluliselt on suurenenud. Tingimused, millistes meie tööstusel tuleb tegutseda, on enim halvenenud kui paranenud, võrreldes eelmise aastaga, sest müügiraskustega nii sise- kui välisturul seltsib veel pinev rahaturu seisukord, mis kavakindlat tegutsemist halvab. Esijoonel on aga järjest kasvav riigi- ja omavalitsuse maksude koorem see, mis ettevõtteid rängalt rusub ja meile nii väga vajalise väliskapitali juurevoolu takistab.

Kui maksustamisega kogu kasu võetakse ära, siis kaob iga tahtmine kapitalide investeerimiseks ja tööstusettevõtteid on sunnitud elama nii-öelda peost suhu. Kui tööstus vaatamata sellele on suutnud tehniliste ja organisatorlike paranduste läbiviimisega ettevõtteid järjest moderniseerida, siis tuleb see panna töösturite energia ning teovõime arvele, mis sel moel kaubabilansi parandamiseks oluliselt on kaasa mõjunud.

Toodud väliskaubanduse andmed viimase 6 kuu kohta, võrreldes neid 1928./29. a. talvekuude arvudega, ei paku küllalt selget pilti kaubavahtuse arenemisest välismaaga, kuna jääriskused 1929. a. kevadel kaubavahtust teatavasti oluliselt takistasid, nii et 1929. aasta märtsikuu eksport oli väga väike. Võrdlus oleks võimalik alles pärast aprilli- ja maikuu bilansside avaldamist ja siis kujuneb pilt tänavusest kaubabilansist ebasoodsamaks kui see meie poolt ülal ette toodud. Kui siiski veel mõned asjaolud osutavad teatavale bilansi paranemisele, siis ei anna need kaugeleki veel põhjust roosiliseks lootusiks. Meie eksport koostub kuni 90% mõnedest üksikuist aineist ja just nende artiklite suhtes (või, puu-

kaup, lina, puuvillariie j. t.) on konjunktuur maailmaturul täiesti ebasoodus. Metsa väljavedu käesoleval aastal peab arvutatavasti üldse vähenema, nii et meie väljaveo suurenemist käesoleval aastal küll ei ole oodata. Kõik märgid kõnelevad aga selle poolt, et sissevedu ei vähene, kuigi seda praegu mõnel alal peaks olema märgata.

Kuna kaubabilans moodustab tähtsaima osa meie maksubilansist, siis peab olema valitsuse ja majanduslike ringkondade ülesanne kaupade sisse- ja väljavedu viia tasakaalu, kuna kestev kaubabilansi passiviteet tahes-tahtmata riigipanga seisukorrale peab mõjuma ebasoodsalt, sest pidevat kapitali sissetoomist laenude teel võib ju küll loota, kuid seda ei saa praeguses olukorras mingil moel arvestada.

Maailmas valitseva majanduskriisi välised tunnused — üldine hindade nivoo langus — omab ka häid külgi, kuigi neid tumestab, nagu meiegi juures, ebasoodus hindade konjunktuuri mõju. Hindade languse tagajärjel esilekutsutud eluütlalpidamise odavamaks minek on ikkagi faktor, mida majandusliku seisukorra üle obsustamisel ei või jätta arvesse võtmata. Kui võrrelda eluütlalpidamise kulusid 1929. aasta kevade omadega, siis selgub järgmist: märtsikuus käesoleval aastal ulatus ametlik eluütlalpidamise indeks (kui võtta aluseks 1913. a. 100) 108, kuna 1929. a. märtsikuus oli see 122. Elumaksumuse langus on seega olnud 11,5%, kusjuures see odavnemine peamiselt langeb toiduainete arvele. Üksiku kodaniku eluütlalpidamise büdžett on seega vähenenud, mis üldiselt peab avaldama soodsat mõju. Kaubabilansi ja eksporttööstuse seisukohalt aga

peab märkima, et hindade üldine langus on mõjunud ebasoodsalt. Suurmüügi hindade indeks sisseveokaupade kohta oli märtsikuus 1929. a. 109 ja 1930. a. märtsis 95, seega lüüdnud tagasi 13,5%. Eksportkaupade indeks on lüüdnud tagasi 143 pealt 121 peale käesoleval aastal, seega 15,4%. Kui võtta arvesse, et importkaupade indeksi lange mine eeskätt tuleb panna teravilja arvele, kuna tööstuse toor- ja kütteained mängivad seejuures vähem tähtsat osa, siis selgub siit just eksporttööstuse ebasoodus konjunktuur.

Kokku võttes võib öelda, et praeguse majandusliku depressiooni peapõhjust tuleb otsida just hindade tagasiminekus. Oluliselt süvendab seda depressiooni üldine majanduslik ja kapitalikriis, milline meie juures teatavasti evib varjatud iseloomu. Selle kriisi juured peituvad meie maksusüsteemis, milline pigemini tekitab kapitali põgenemist ettevõteteist kui soodustab nende kogumist sisemaal või välismaa kapitali juuretulekut meie ettevõteteisse. Alles siis, kui sel alal tõsised ja läbilöövad reformid on teostatud, võib loota olukorra tekkimist, milles rahva loomulik ja terve jõuavaldus leiab tegevusala, mis talle kindlustab ta töövilja.

Mis puutub aga praegusse depressiooni, siis peaks kõigi valitsusvõimude ja majanduslike huviringkondade ülesanne seisma selles, et meie eksporti võimalikult tõsta, tootmiskulusid rationaliseerimise teel vähendada ja kõik teha, et kauba pakkumise ja nõudmise korraldust kogu maal otstarbekamalt organiseerides rahvale luua normaalseid elamistingimusi, milles maa ning rahvas võiksid rahulikult töötada ja areneda.

Millises suunas peaks arenema Balti riikide tollipoliitika.

Üleriikliku Kaupmeeste Liidu esindaja **R. Berendseni** kõne III Balti riikide konverentsil Kaunases.

II Balti riikide majanduskonverentsil, mis möödunud aastal Tallinnas ära peeti, oli mul au esineda ettekandega nende takistuste kohta, millised segavad Balti riikide majanduslikku läbikäimist. Sel korral juba juhtisin auväärt konverentsi liikmete tähelepanu sellele, et ebaühtlased tollid suuresti takistavad kaubandusliku läbikäimise edu noorte Balti riikide vahel ja et tuleks püüda tollide ühtlustamise ja võimalikul määral, ka tollide alandamise poole. See minu ettekanne leidis konverentsi poolt nähtavat poolehoidu.

Kuid samal II Balti riikide majanduskonverentsil toodi teistes referaatides väga kaaluvaid mõtteid esile, et iga maa oma tööstus vajab oma eduks ja arenemiseks teataval määral tolli kaitset; omamaa tööstus jätta kaitseta ei ole küllalt patriootiline, kui nõnda lubatakse öelda, ega õiglane. Siin tekibki nüüd keerdküsimus, kuidas juhtida noortes Balti riikides tollipoliitikat nii, et see ei takistaks kaubandusliku läbikäimise edu ja arenemist, aga samal ajal kindlustaks ka olemasolu loomulikule ja õigele alusele rajatud tööstusele.

Kui suures Vene revolutsiooni keerus Balti riigid endale iseseisvust hakkasid rajama ja selleks endale välist abi nõutasid, siis oli üheks loosungiks — vähemalt võin seda kinnitada Eesti kohta — et neist riikidest pidid saama tollivabad maad vaba kaubandusega. Tol romantiliselt ajajärgul ei osatud öieti ette kujutada, kuidas see oleks võimalik, kui näit. väike Eesti hakkaks kaubavahetust oma naabritega pidurdama tollitõketega. Kaubandus olgu vaba ja sadamad avatud kõigile sõbralikele kaubalaevadele. Ja tõesti, esimesil iseseisvusaastail ei olnud Eestis mingil sisseveotolle, selle asemel võeti küll n. n. litsentsimaksu välismailt sissetoodavate kaupade pealt. Kui Eestis pärast Brüsseli konverentsi 1920. a. võeti kaalumisele küsimus, milliseid kaupu litsentsidest vabastada, siis tuldi otsusele, et kaubandus tuleb riigi eestkostmise alt vabastada ja kaupade sisse- ning väljavedu normeerida tollide abil.

Seega oli lõpp sel ilusal romantikal, kus unistati tollivabast kaubandusest. Vabrikud ja tehased seati jõudumööda korda ja asuti täie hooga tööstuse arendamisele. See vaimustus, mis mõnel pool oli asetunud vabakaubanduse vastu, vaheldus nüüd tööstuse vaimustusega. Mõned optimistid — ja optimistlikul ajajärgul leidub neid igas riigis — ennustasid, et Eestist ning Lätist võrsub teine Belgia! Unustati sealjuures ära üks väga tõsine asi ja nimelt see, et meie suurtehased olid omal ajal asutatud mitte Balti kubermangude, vaid Vene maailmariigi nõuete rahuldamiseks. Suur Vene riik oli aga lahutatud nüüd Balti riikidest ja kaubanduslik läbikäimine temaga väga raskendatud. Lootus, nagu saaksid meie tehased oma valmistusi Venesse eksporteerida ja sealsetid turge vallutada, langes kokku väga lühikese aja jooksul. Samuti ei läinud täide ka lootus, et Balti tööstus maailmaturul suudaks võistlejad kõrvaldada. Ei jäänud mitte ükski võistlejad, vaid väga tugevad ja mitmesuguste kogemustega ning kapitalidega varustatud võistlejad. Nende käest ka tükikest turgu võita on raske, ja ainult üksikuil tööstusharudel on see õnnestunud.

Nii selgus lühikese aja jooksul, et välistunud meie tööstusvalmistusile ei ole kergelt võideta- vad ja igal alal see võitmine vahest ei õnnestugi. Illusioonid taganesid ja olid sunnitud andma aset karmile praktilikkusele. Oli selge, et Balti tööstus peab jääma pikemaks ajaks ainult oma sisemise turu teenistusse. Ja siis kerkis esimest korda üles tõsine nõudmine anda tööstusele tollikaitset, et takistada välismaa kaupade sissevedu.

Kõik see on, minu härrad, teile tuntud ajalugu ja seda poleks vaja siinkohal ette kanda.

Kuid sellest peale, kui tuldi välja kaitsetollide nõudmisega, algas teatud võitlus töösturite ja kaupmeeste vahel, ühed nõudsid kaitsetolle, teised võimalikult madalaid tolle, et välismaa kaupu, mis hindade suhtes sagedasti omamaa valmistusist on odavamad, kergem oleks tarvitajale edasi anda. Kaupmeeste nõudmisega ühinesid loomulikult tarvitajad, — viimased on alati kõrgete tollide vastased. Lisaks kõigele sellele tuli suure veel välismaa äriilm, kes ei taha leppida sellega, et kõrged tollid nende kaupadele Balti turgusid sulevad. Ja nii olid pandud meie riikide valitsused väga tõsise küsimuse ette, tolliküsimuse ette, mille lahendamist kõigile vastuvõetavas suunas ka tänapäev raske on näha ette.

Kui aga selle küsimuse lahendamiseks otsida teid ja abinõusid, milline ülesanne ka käesoleval auväärt konverentsil on, siis tuleb taganeda kitsast ühekülgsest poliitikast ja küsimust võtta laialisemalt, kogu tema ulatuses. Kui öeldakse, et kaitsetollid kindlustavad oma maa tööstuse edu, milline asjaolu jälle kindlustab teatud arvule töölisele ülalpidamise, siis on see küll õige, aga ka siin ei maksa neis oletusi minna liig kaugele. Üks on minu arvates igatahes kindel: kõigil aladel ei saa meie kaudal ajal, võib-olla isegi kunagi, oma tööstust viia hoolimata kõigist kaitsetollidest nii kaugele, et ta võiks töötada ennesõjaaegse koormatusega. Kui näiteks võtta Eesti Kreenholmi manufaktuur, kus enne sõda mõnikord leidis tööd 10—12.000 töölise, siis ei too ükski kaitsetoll seda ajajärku enam tagasi. Paratamatult peab osa töölisi sarnasel korral endale teistel aladel tööd ja leiba otsima.

Nii ei kindlusta kõrge tollimüür igal alal ja igal juhul tööstuse edu, vaid tööstuse edu peitub tema ratsionaalses korralduses ja loomulike tingimuste piires.

Teisest küljest ei saa ka jätta märkimata seda pahet, mida kõrgeid kaitsetollid poliitiliselt endaga kaasa toovad. Tollid on poliitilises läbikäimises alati tüliõunaks. Hiljuti ma lugesin eesti ajalehtedest, et tollide küsimuse tagajärjel Leedu ja Saksamaa vahekorrad on jahenenud; tollide küsimus viis Eesti-Soome kaubalepingu revideerimisele, millega praegu veel pole lõpule jõutud, ja tollide küsimus on ka Eesti-Läti majandusunioonile komistuskiviks tee peal ees olnud. Need on nähted nõnda-öelda meie oma kodust; asjata oleks tuua näiteid ajaloost, kus tollitülid riikide vahel on viinud sõjaliste kokkupõrgeteni. Muidugi ei saa tolliküsimusel väikeses Balti riikides olla sarnaseid kaugeleulatuvaid tagajärgi, kuid häid vahetõid võivad nad küll tumeendada.

Ma tähendasin juba, et nõudmine kaitsetollide järele tekkis sellest ajast, kui meil tööstusi uues-

ti hakati üles ehitama. Õige paljudel juhtumeil on tollikaitse eesmärgiks saaduste valmistamise õhutamine. Aga ta õhutab ka kunstlike tööstuste asutamisi, milliseil puudub õige pind ja alus. Prof. Raichsberg ütleb selle kohta, et krediidiinflatsioon ja kõrged tollid on mõlemad rahvamajanduslikult kahjulikud, sest nad aitavad kutsuda ellu mittenormaalseid tööstusi, mis hiljem kokku varisevad, tuues kaasa rahvamajanduslikku vapustusi. Ja täiesti õige, Euroopa riikides, eriti meil Baltikumis, ei ole majanduslike eelduste jaotus säärane, et see lubaks pikemaks ajaks jääda istuma tikutoosi. Kõlab paradoksina, kuid on siiski paratamatu, et majandusliku koostöö tarvide äratundmine seda rohkem võidab pinda, mida kõrgemaks ja tihedamaks kujunevad müürid riikide ümber.

Tulutoov töö, kaasaja kultuuri peamise tõukejõu areng, mis eeldab massilist saaduste valmistamist ja laiemaid müügivõimalusi, ei ole Euroopa ja ka meie oludes pikapeale lepitav eraldumisega.

Möödunud II Balti majanduskonverentsil esines lugupeetud hra Maurits väga huvitava referaadiga, milles ta märkis, et üheks meie majandusliku viirelemise põhjuseks on liig suur tööstuste arv. Hra Mauritsa arvates on ülisuur võistlejate arv suuremaks nuhtluseks kui kõrged maksud. Ma arvan, tal on teatud määral õigus. Aga kui see on nii, siis tuleb küsida, kas ei ole meie valitsused teinud vea, kui nad omal ajal liig heldelt jagasid tollikaitset, samuti nagu nad tegid raske vea krediitide lautmisega. Meil on ettevõtteid, mis töötavad ühel alal nii Lätis kui ka Eestis ja milliseid mõlemad maad peavad tollidega kaitsma, aga millised kõigest sellest hoolimata jalgu õigesti alla ei võta. Ma ei tuleta seda siinkohal meele selleks, et teha etteheiteid, vaid selleks, et tehtud vigu tähele pannes tulevikus nende eest hoiduda ja tollipoliitikale õige suund anda.

Kõrgeid tolle põhistatakse veel fiskuse huvidega. Nii on meil maksusel terve rea kaupade pealt puht-fiskaalsed tollid. Kuid uuema aja majandusteadus ei õigusta ka neid. Eriti terava kriitika osaliseks saavad need, kes tollide abil maksubilanssi püüavad parandada. Saksa majandusteadlane Willem Röpke ütleb: „Ettekujutus, nagu võiks väliskaubanduse liikumine kunagi rahakursi kokkuvarisemise põhjuseks olla, on tõsiasiade pea peale pööramine. Niihästi põhimõttelised kaalutlused kui ka tegelikud kogemused näitavad, et raha liikumise olud on algtegur ja väliskaubanduse liikumine on tagajärg. On väga võimalik, et maksubilansi halvenemine võib välisrahade kurssi tõsta,

kuid see kursi tõus paneb automaatselt liikuma niisugused jõud, mis emb-kumb, kas sellekohase süstemaatilise rahakursi-poliitika toetusel või ilma selleta väliskaubanduse liikumises kutsuvad esile vastupidise tendentsi, kui aga paberraha hulka ei suurendata. Rahakursi langemisel tekib liikuva raha massis auk, mis avaldab hindadele niisugust survet, et sisseveoventiil vajub kinni ja väljaveoventiil avaneb. Kus aga uut paberraha juure trükitakse, seal jääb ka hindade langus ring ühes sellega ka väliskaubanduse ja rahakursi automaatne paranemine tulemata: sisseveo tühin ei kustu seal, vaid jääb alale või koguni kasvabki veel. Seepärast võivad rahaolude parandajad väliskaubanduse arvustikule panna vähem rõhku ja kinkida tõsisemat tähelepanu riigi eelarve puudujäägi ja emissioonipanga inflatoorilise krediidipoliitika kõrvaldamisele.“

Muidugi on fiskaaltollid riigikassale kasulikud, kuid see kasulikkus ei kesta pikalt. Kaupade hinnad tõusevad, ostjate arv väheneb, kaubandus jääb kiratsema ja riigikassa kaotab äri- ning puhaskasumaksude näol. Oleks ju ekslik arvata, nagu oleksid meie Balti riikide kodanikud niivõrra rikkad, et nad igasuguste hindade juures ühtviisi oma tarbeid ostavad. Kõrged tollid on kaubandusele, olgu see sise- või väliskaubandus, alati olnud kahjulikud, ja kui me kaubanduse tunnistame tähtsaks rahvamajanduse haruks, siis ei tohi luua olukorda, mis sellele tähtsale harule on kahjulik.

Tollipoliitika õige suuna määramine ei olene ühest riigist, vaid riikide koostööst. Oleks võimatu seisukord, kui näiteks üks riik välismaa toodete eest omal maal tollitakistused kõrvaldaks, teised riigid aga samal ajal tema saadustele tollidega ukсед suleksid.

Sellest selgub, et tollipoliitiliste küsimuste lahendamine ei ole üksi riikide sisemine, vaid samal määral, isegi veel rohkem, välispoliitiline probleem.

17. veebruarist 24. märtsini k. a. istus Genfis koos rahvusvaheline konverents tollirahu kindlustamiseks. Minu lühikese referaadi ülesanne ei ole puudutada tollirahu ega tema tähtsust, see leidis aset hra dr. Karvelise referaadis. Ma tahaksin oma poolt ainult niipalju tähendada, et suured rahvusvahelised konverentsid meid sammu võrragi edasi ei aita, kui meie, väikesed riigid, ise endi vahel ei leia ühist keelt. Tolliküsimuste alal oleks esimeseks sammuks, mis ühiselt tuleks ette võtta, saavutada stabilisatsioon Balti riikide majandussuhteis, esijaoones tollide kui tähtsama teguri tarvis rahvusvahelises majanduselus. Et meil seda stabilisatsiooni tänini oleks

lainud korda saavutada, seda ei saa ütelda. 1924. aastal töötati Eesti ja Läti vahel välja ühise tollitariifi kava, mis oleks olnud aluseks Eesti-Läti tolliunioonile, aga kui 16. aprillil 1928. aastal Lätis uus tollitariif maksma pandi, siis nägime, et seal kokkulepitud kavast ei olnud kinni peetud. Käesoleval aastal on Eestis teoksil tollitariifide revideerimine, ja vaevalt võtab nüüd ka Eesti 1924. a. kokkuseatud kava vastu. Ta jätab vististi endale vabad käed tollide määramiseks. Eesti ja Leedu vahel pole minu teada tollide ühtlustamist seni tõsiselt püütudki. See on kurb tõsiasi, mida tuleb konstateerida. Meil räägitakse nii Leedus, Lätis kui ka Eestis tollipoliitika suhtes omaette, kuid unustatakse sealjuures, et ükski neist riikidest ei ole üksikult nii suur majanduslik üksus, et võiks ennast tollimüüriaga teisest eraldada. Ja kuigi see oleks võimalik, siis — kuidas mõjuks see nende riikide ja rahvaste lähenemisele, mida meie kõik ometi soovime?

Sealjuures ei või ka jätta märkimata, et meil tolle sagedasti üle-öö muudetakse. II Balti riikide majanduskonverentsil ma juba rääkisins sellest, kuidas 15. sept. 1929. a. Eestis tekstiil- ja nahakaupade tolle ümmarguselt 100 prots. tõsteti ja see tõstmine telegraafiteel pandi maksma. See näitab, et meil stabiilseist tollidest veel juttugi ei või olla, vaid neid muudetakse sama kergelt nagu meil vahetatakse valitsusigi.

Kui me aga võtame õigeaks, et õige tollipoliitika aluseks peaksid olema stabiilsed tollid, siis peaksime selleks ka oma valitsusile vastavad teed kätte näitama. Üheks sääraseks oleksid minu arvates kaubanduskonventsioonid, nagu seda ka Genfi konverentsil käesoleval aastal soovitati, millega Eesti esindaja ühines. Kaubanduskonventsioon moodustaks esimese astme Euroopa majandusliku koostöö sihis. Aga enne, kui asuda kogu Euroopaga majanduslikku koostööd korraldama, tuleks kaubanduskonventsioon Balti riikide endi vahel viia läbi ja panna maksma. See oleks suur samm edasi ja kergendaks koostööd Euroopa suurriikidega.

Mis puutub praegu maksvaisse kõrgeisse tollitariifidesse, siis ei ole mina kaugeltki nii naiivne, et soovitaksin neid üle-öö hakata alandama. Äkiline tollide alandamine on kaubandusele veel kahjulikum kui tollide tõstmine. Ma sooviksin ainult, ja loodan, et lugupeetud konverents minu arvamiseega ühineb, et Balti riikide tollipoliitika ei tohi areneda tollide tõstmise või kaitsetollide suunas, vaid tollide stabilisatsioonis. Kodumaa tööstusele ei ole vaja niipalju luua kaitset kõrgete tollidega kui teisel teel, nimelt toorainete

tollivabalt sisselaskmise teel, mis läbi tööstussaaduste valmistuskulud vastavalt väheneksid ja tööstusettevõtted muutuksid võistlusvõimelisemaks. See aitaks niihästi meie kaupadele kergemini pääseda välisurgudele kui ka siseturul välismaa kaupadega edukamalt pidada võistlust. Ühtlasi vahendaks see elukallidust ja aitaks kindlustada töölisile töö, mis omakorda laiendab siseturgu nii tööstuse kui ka põllumajanduse tooteile. Praegu oleme tunnistajaiks vastupidise nähtuse juures: Eestis on raud, millest tehakse vedureid ja lokomobiile, kallima tolli all kui sama raud valmissaadusiks ümbertoetatud kujul. Sarnast poliitikat on raske heaks kiita.

Minu arvates on vildak ka see suund, et püütakse asutada kõiki tööstusi, mis aga kuskil maailmas on olemas. Sageli öeldakse, et neid või teisi asju võime kodus ise väga hästi valmistada, kui aga panna käima vastav tööstus. Muidugi, valmistada suudame paljugi. Näiteks võiksime valmistada ka automobiile, kui kutsuksime ellu vastava tehase! Teine küsimus on, mis sarnane tööstus meile laheb maksma, kas ta end kunagi tasub ja mis maksaksid siis meil autod, kui meie oma vabrikud peaksid turgu hakkama varustama ja me välismaa autosid keelutollidega tagasi tõrjaksime. Selliseid võrdlusi võiks paljugi tuua. Minule isiklikult näib, et meil tollikaitsega ka ses mõttes liialt kaugele on mindud, et juba need tööstused, mis on alles algstaadiumis ja veel oma võimeid pole suutnud näidata, kaitse alla on võetud. Selle vastu ei ole meil tõsist tähelepanu pöördud sellele, mida meie naabrid juba valmistavad ja millel aladel neil on elu- ja võistlusvõimelised tööstused. Nüüd tulevad naabrid kõrgete tollidega üksteisele piire, kuid sealjuures ei leia nad kodus endale tarvilist õhku elamiseks.

Ka siin peaks meie tollipoliitika teise suuna võtma. Meil on võimatu ühel hoobil kolme Balti riigi vahel panna maksma majanduslikku uniooni ja ma hoiataksingi sammude eest, mis pärast võiksid tuua kaasa pettumust, — kuid ma leiaksin küll otstarbekohaseks, et need kolm naaberriiki ometi jõuaksid nii kaugele, et üksteise maade tööstusvalmistusi tollivabalt sisse laseksid. Minu teades on Lätis hästi välja arenenud mitu tööstusharu, mida Eestis ja Leedus enam ei tarvitseks hakata välja arendama. Laseme neid takistusteta oma turgudele, muidugi tingimusil, et Läti Eesti ja Leedu valmistustega, mis neis riigis rohkem välja on arenenud, teeb sedasama. Sarnase kokkuleppe saavutamise oleks praktiline samm Balti riikide majandusliku uniooni poole, aga niikaua kui seda esimest praktilist sammu ei astuta, jäävad suuremad kavatsused vaid illusiooniks.

Kogu Euroopa püüab praegu ühinemise poole. Võib olla, et Briandi Euroopa riikide liit näib paljudele küll unistusena, kuid igatahes on rahvad jõudnud arusaamisele, et majanduslikud hõõrumised riikide vahel võivad tuua esile kardetavaid tagajärgi ja seepärast püütaksegi neid hõõrumisi kõrvaldada. Sel otstarbel arutatakse tollirahu küsimust ja katsutakse murda värvavaid tollimüüridesse. Kui suured riigid ja rahvad seda püüavad, siis jäävad väikesed riigid võimetuks selle vastu võideldes. Neil tuleb lõpuks ikkagi ühineda vägevamate seisukohtadega. Kuid väikesed riigid suudavad oma huve kaitsta seda kindlamini, mida rohkem nad endi vahel on liitunud. Iga samm, mis viib meid majanduslikule koostööle lähemale, kindlustab meie noorte riikide seisukorda. Balti riikide tulevik on kindel siis, kui nad endi vahel leiavad ühise keele ja seavad üles ühised tähised, mille poole püüda. Ses suunas tuleks arendada

kogu Balti poliitikat, ses suunas peaks arenema ka Balti riikide tollipoliitika.

Kõike kokku võttes jõuan järgmisele lõpptulemusele:

1) III Balti riikide kaubanduse ja tööstuse esindajate konverents leiab tarviliseks püüda Balti riikide vaheliste majanduslike suhete stabiilsuse poole, esijoones aga tollipoliitikas, mis on tähtsaim faktor rahvusvahelises majanduslikus elus.

2) Tööstussaadusi, milliseid kodumaal ei valmistata või valmistatakse puudulikul määral, tuleks lasta vastastikkuse alusel vedada sisse tollita või minimaalse tolliga; see aitaks kaasa tööstuse loomulikule arenemisele ja valmistaks pinda Balti riikide täieliseks majanduslikuks uniooniks.

Mõnd kiutööstusest.

Üheks tähtsamaks tööstusharuks kogu maailmas on kiutööstus, sest tema teenistusse on rakendunud väga suur osa töölistonnast ja tema tooteid tarvitab peaaegu iga elanik maakeral. Ka meie kodumaa tööstuses on kiutööstus tähtsal kohal ja annab ca. 10.000 töölisele tööd. Kuid kiutööstus on väga sagedasti sundinud endast kõnelema ja veel praegugi pole vaibunud see sõnalahing, mis lahti puhkes meie avalikkuses peale 14. sept. l. a. maksmapandud tollikõrgehdust kiutööstuse tootelt, ja äsja lõpnuud riietus- ja jalatööstuse näitus tõi jälle kodumaa kiutööstuse päevakorra ning sundis temast kõnelema.

Vist ei ole ülearune, kui püüaksime saada ülevaadet ka teiste maade ja riikide kiutööstusest ning tema arenemisest ja väljavaateist tulevikku, niipalju kui seda võimaldavad kasutada olevad andmed.

Kõige rohkem toodeldakse maailmas puuvilla ja seega oleks tema esikohale paigutamine põhjendatud; kuid et viimasel ajal on turule ja tarvitajaskonda ilmunud uus kiuväine — kunstsiid — missugune vast aastakümne eest võrdlemisi vähe oli tuntud laiemas tarvitajaskonnas, nüüd aga aasta-aastalt ikka rohkem levib ja teisi kiuväineid kõrvaldab surub, seepärast vaatleme kõigepealt kunstsiidi tarvitamist ja levimist koos loomuliku siidiga.

Kunstsiidi tarvitus.

	Miljon. kilogr.		Kui võtta 1925. a tarvitus 100, siis oli tarvitus 1928. a
	1925. a.	1928. a.	
Ameerika Ühisriigid .	29,1	52,2	179
Inglismaa	14,6	18,9	129
Saksamaa	10,0	26,1	261
Prantsusmaa	6,9	14,3	207
Itaalia	6,2	6,3	102
Kogu maailmas	85,6	165,8	194

Loomuliku siidi tarvitus.

	Miljon. kilogrammi.			
	1913. a.	1926. a.	1927. a.	1928. a.
Ameerika Ühisriigid .	11,8	29,8	33,0	33,8
Hiina	2,9	4,8	5,3	5,3
Jaapan	2,0	8,8	7,6	7,3
Euroopa riigid	11,65	11,1	12,6	14,9
Kogu maailmas	29,25	58,5	62,7	65,3
Suurimad tarvitajad Euroopas on olnud:				
Prantsusmaa	5,05	5,5	4,1	6,5
Saksamaa	4,0	1,7	2,7	2,4

Toodud arvud näitavad kunstsiidi tarvituse hiiglatõusu ja seda peamiselt tema odavuse taga-

järjel ning selle mõju peegeldub ka asjaolus, et loomulik siid ei ole suutnud oma levimisel kunstsiidiga sammu pidada, mis omakorda siidikasvatatajaile maadele väga palju meelehärma sünnitab ja neid on sundinud oma siidikudumistööstust kunstsiidi kudumisele ümber korraldama või jälle loomuliku siidi kudumist ratsionaliseerima, nagu see on teostunud Jaapanis, kus loomuliku siidi kudumise toodete eksport 72.000.000 Ekr. pealt 1924. a. on viidud 252.000.000 Ekr. peale 1928. a.; samasugune püüe on valitsemas ka Hiinas ja ni-

metatud idamaade tegevuse üheks tulemuseks on Euroopa turgude üleujutamine loomulikust siidist kaupadega ja Euroopa tööstusmaade rahutus nimetatud soovimatute võistlejate suhtes.

Nagu ülaltoodust nähtub, on nii kunst- kui ka loomuliku siidi tarvitamine hoogsalt levinud ja sellest peamiselt ongi tingitud asjaolu, et siid inimkonna riietuse alal teiste kiuainetega tugevalt võistleb ja neid ikka ja ikka kõrvale surub. Esijoones peegeldub see puuvillatööstuses.

Puuvillatarvitus ja -tööstus:

	Tarvitus 1000 tonnides.			Ketrusväärtinate arv miljonis.		Kudumismasinaid — tuhat eks.	
	1927. a.	1928. a.	Kui võtta 1925. a. — 100, siis 1928. a. oli	1928. a.	Kui võtta 1926. a. — 100, siis 1928. a. oli	1928. a.	Kui võtta 1926. a. — 100, siis 1928. a. oli
Euroopa	2.563	2.450	99,5	104,9	102	2.123	103
Sellest:							
Inglismaa	642	652	81	57,1	99,6	767,5	97
Saksamaa	447	336	91	11,2	107	250	104
Prantsusmaa	327	315	99	9,8	103	191,8	105
Venemaa	326	360	168	7,3	101	312	115
Ameerika Ühendriigid	1.765	1.500	145	35,5	94	747	98
Briti-India	444	476	132	8,7	102	162	105
Hiina	402	450	85	3,5	103	30	130
Jaapan	741	580	90	6,3	113	78	108
Kogu maailmas	6.161	5.658	107	165,1	101	3.300	102

Toodud tabel näitab, et puuvilla tarvitus kogu maailmas õige vähe on suutnud kasvada, samal ajal aga siidi tarvitus peaaegu kahekordseks

on kasvanud. Mõistagi ei võinud see asjaolu mööduda mõjuta ka puuvillakasvatusest, mida näitabki järgnev tabel:

Puuvilla külvipind ja lõikus:

	Külvipind miljonit hektari.			Lõikus 1000 tonni.			
	1926/27. a.	1927/28. a.	1928/29. a.	1913/14. a.	1926/27. a.	1927/28. a.	1928/29. a.
Ameerika üh. riiges	19,1	16,2	18,3	2.835	3.898	2.809	3.139
Briti-Indias	10,0	10,0	10,7	794	911	1.082	1.023
Egiptuses	0,8	0,6	0,7	318	344	273	353
Hiinas	1,4	1,5	1,4	771	343	430	330
Kogu maailmas	33,7	31,2	34,1	5.148	6.059	5.188	5.531

Viimasel ajal puuvillatööstuse alal ilmsiks tulnud raskuste lahenumist ei loodeta lähemal aastail, vaid praegu paistab, et puuvillatoodetele turg ühtelugu väheneb, ja seda siidi levimise tagajärjel ja teiselt poolt Idamail valitsevate poliitiliste ja majanduslike segaduste mõjul. Muidugi

võib järsu pöörangu paremusele tuua kaasa ka moodide muutus, sest selle mõju on kiuainete tööstuses olnud ikka suur.

Märksa paremaks kui puuvillaturul on olukord osutunud villatööstuses. Olgugi et mõnes riigis tarvitus pole jõudnud tõusta ennesõjaeg-

sele tasapinnale, on üldiselt siiski villatarvitus suurem ennesõjaaegsest. Villa saak (kogu maailmas) hinnati 1927. a. ümmarguselt 1.608.000 tonnile.

Villa saaki ja tarvitust pildistab järgmine tabel:

	Saak 1000 tonni.		Tarvitus 1000 tonni.				
	1926. a.	1927. a.	1909—1913. a. keskmine.	1925. a.	1927. a.	1928. a.	Kui võtta 1925. a. — 100, siis oli 1928. a.
Euroopas	341,8	427,2	1.143,4	9.888,8	1 200,0	1.170,0	118
Ameerika ühend. riiges . . .	141,0	148,8	234,9	278,6	264,8	258,7	91
Argentiinas	142,8	150,1					
Uruguays	56,7	59,0					
Aasias	89,3	93,4	4,5	31,6	44,7	52,1	165
Lõuna-Aafrika Unionis	81,6	108,9					
Austraalias	442,6	525,0					
Kogu maailmas	1.388,3	1.608,4	1 382,8	1.382,8	1.515	1.480	114

Euroopa riikidest on tähtsamad tarvitajad järgmised:

	1909—1913. aasta keskmine.	1925. a.	1927. a.	1928. a.	Kui võtta 1925. a. — 100, siis oli 1928. a.
Inglismaa	253,5	198,2	234,6	227,8	116
Saksamaa	229,8	158,7	218,6	191,0	120
Prantsusmaa	210,0	206,8	247,3	226,3	110
Venemaa	214,2	101,7	197,8	110,0	128

Ettetoodust on näha, et Ameerika ühend. riikides ei ole villa tarvitamine veel jõudnud ennesõjaaegsele tasapinnale; kuid ühtlasi selgub ka, et Inglismaa, kes enne maailmasõda oli suurim villatarvitaja, seda praegusel ajal enam ei ole, vaid nüüd seisab Prantsusmaa tarvituse läheduses. See tõendab aga omakorda, et Prantsusmaa villatööstus töötab suurema töökoormaga ja mõistagi ka paremate tulemustega kui Inglismaa oma, sest Prantsusmaa villatööstuses on üldse seatud üles 3300 ketramismasinat, kuna Inglismaal neid on 6.700, mis tõendab, et viimase maa tööstus tööpuudusel kiratseb. Lahtine on vaid küsimus, miks Ameerika ühend. riikides yllatavalt veel pole jõudnud ennesõjaaegsele tasapinnale, sest on ju teada, et need riigid on rikkaimad maailmas ja et sealse kalevitööstuse kaitseks sisseveotollimaksud on kõrgemad kui kuski mujal.

Teistest kiivainete tööstustest väärivad nime-tamist linaketramis- ja -kudumistööstused. Tooraine — puhastatud lina — tootjaks on siin esijoones Venemaa, kes kogu linakülvipinnast omab ligi 80%, seejuures aga annab vaevalt 65% kogu maailma linasaagist, mis enne sõda arvati 770.000 tonnile. Linatarvitamine on aga pärast maa-

ilmasõda läinud tugevasti tagasi ja ulatus 1928. a. ümmarguselt 600.000 tonnile. Rohkem aga kui linakasvatuse ja -saak on läinud tagurpidi linaketramis- ja -kudumistööstus. Tema languse kohta puuduvad küll täpsed andmed, kuid umbkaudsete kokkuvõtete järele, mis on tehtud Euroopa suurimais tööstusmais, nähtub, et Euroopas seisab rohkem kui pool telgedest tööta. Seda asjaolu seletatakse jällegi siid- ja villase riide tarvitamise kasvamisega ja valitsevate moodide mõjuga.

Mõistagi ei olnud maailmasõja ja ta järel-aastail võimalik kiutööstuse tehnilist seisukorda hoida tarvilisel kõrgusel ega täiendada, vaid kogu selle vastu hävis maailmasõjas ka väga palju kiutööstuse ettevõtteid, missuguseid rahuliste aegade saabumisel hakati kas üles ehitama või uuendama ja muutunud oludele kohandama. Selles ei ole Ameerika ühend. riikide osa olnud väike, vaid sealne tööstus on Euroopa kiutööstuse jaoks müünud masinaid järgmiselt:

	Väärtus Eesti kroonides		
	1926. a.	1927. a.	1928. a.
Üldse	39.000.000	43.975.000	48.187.500
Sellest			
Inglismaale	9.000.000	13.012.500	11.962.500
Itaaliasse	1.837.500	900.000	2.287.500
Prantsusmaale	2.512.500	1.612.500	2.212.500
Saksamaale	2.025.000	1.875.000	1.912.500
Venemaale	30.000	461.250	1.110.000
Belgiasse	562.500	375.000	875.000
Hispaaniasse	525.000	450.000	525.000
Rootsi	262.500	412.500	450.000
Hollandisse	225.000	525.000	450.000

Inglismaale on veetud peamiselt põim- ja silmkoemasinaid, kuid ka automaat-kudumistelgi, Prantsusmaale jälle ringtrikoo- ja ka põimkoemasinaid, kuna Saksamaa on ostnud peamiselt kiutööstuse toodete ületöötamise sisseseadeid (kõige rohkem puuvillakoe ületöötamise ja värvimise-trükkimise seadeid). Itaaliasse veetud masinad on suuremalt osalt määratud uute puuvilla- ja siidiketramis- ja -kudumistöööstuste sisseseadmiseks.

Teatavat huvi pakub ka üksikute maade kiutööstuse arenemine Euroopas. Esijoones on siin Rumeenia, kes oma kiutööstuse ülesehitamise eest väga hoolt kannab ning ergutab selle arendamist.

Kalevitööstus oli Rumeenias enne maailmasõda esindatud ainult 13 vabriku näol, kus töötas üldse 700 kudumistelge, mis suutsid katta vaevalt ühe kolmandiku siseturu tarvitusest. Praegu töötab aga juba 100 vabrikut 3000 mehaanilise kudumistelje ja 100.000 värtnaga ja tööliste arv ulatub 12.000 inim., kuna vabrikute jõuamade koguvõime ulatub 15.500 h. j. peale. Aastane villase riide toodang on 6.700.000 kilogr., mis katab 80% siseturu tarvitusest. Üksikud ettevõtted on loonud omavahelised ühendused ja

valmistuse organiseerinud nii, et üksikud tööstajad teevad ühendusse koondunud vabrikud kindlas järjekorras ja varem ettenähtud tööajutuse järele. Peamiselt kedratatakse silutud lõnga; ainult üks vabrik (12.000 värtnat) valmistab ka pehmet (kammitud) lõnga, kuid tema toodang ei suuda veel katta kogu maa tarvitust ja selle tagajärjel tuleb kammitud lõnga ca 1.500.000 kilogrammi veel igal aastal vedada sisse. Kogu kalevitööstus tarvitab aga ühes aastas 7.000.000 kilogr. villa.

Puuvillaketramis- ja -kudumistööstus on esindatud 90 ettevõttega, kus 8.000 kudumistelge üles seatud ja 10.000 töölist teenistuses. Suurem osa ettevõttest on kudumistöööstus, mis välismaalt ostavad puuvillast lõnga ja selle koovad riideks; ainult kaks vabrikut — Bukarestis ja Aradis — omavad ka ketramismasinad ning nende toodang on umbes 2.000.000 kilogr. lõnga aastas. See hulk aga on kogu siseturu rahuldamiseks väike ja seepärast on Rumeeniasse puuvillase lõnga sissevedu ikka veel suur (näit. 1927. a. — 15.000.000 kilogr.). Praegusel ajal rahuldab Rumeenia puuvillaketramis- ja -kudumistööstus ümmarguselt 25% siseturu tarvitusest ja see näitab, et see tööstusharu, võrreldes

NÕUANDE-BÜROO

maksustamisküsimusis — äri-, tulu- ja tempelmaks —

on avatud 15. maist s. a. Kaubandus-tööstuskoja juures.
Büroo töötab vann. adv. M. PUNGA juhatusel. Büroos on tegevad end. majandusmin. käsutusameinik ja end. maksuinspektori abi hr. E. ROSS ja Kaubandus-tööstuskoja nõunik hra R. BERENDSEN.

Büroo on avatud äripäevadel — peale laupäevade — kella 5-6 õhtul.

Nõuandmine hinnata.

emmesõjaaegse seisukorraga, mil ta suutis rahuldada ainult 8,3 % siseturu tarvitusest, on väga hoogsalt arenenud; kuid temale jääb veel küllalt ruumi edenemiseks, sest puuvillasaaduste import on keskmiselt aastas 180.000.000 Eesti krooni.

Prantsuse puuvillatööstus seisab Euroopas kolmandal kohal. (I-sel kohal on Inglismaa ja II-sel kohal Saksamaa). Iga-aastane puuvilla sissevedu ulatub ümmarguselt 350.000.000 kilogr., missugune hulk tarvitatakse ära umbes 600 ettevõtte poolt. Peamiselt on need üksikettevõtted, ainult ületöötamisettevõtted (apretuur- ja värvimistehased) on ühinenud ning puuvillase riide trükkimise tehaste arv tõuseb 20 peale. Kogu Prantsusmaa puuvillatööstuses on seatud üles 9.881.000 ketramis- ja 1.430.300 korrutamisvärtnat ning mehaanilisi kudumistelgi 192.600. Peale selle tuleb pidada meeles, et tegevuses on veel 8.100 käsikudumistelge, missugused peamiselt St.-Quentin'i, Loire'i ja Rhone'i provintsidest on üles seatud. Umbes 70% puuvillakudumistööstuse tooteist läheb siseturu rahuldamiseks, kuna ülejäänud osa ekspordeeritakse, ja nagu

sakslased kaebavad, ei hoiduvat prantslased ka „dumping“-hindadega müümast.

Soome puuvillaketramis- ja -kudumistööstuses töötas 1929. a. 8.800 töölist, kuna normaalse töökoormaga töötades nimetatud tööstus võiks anda tööd 10.000 töölisle. Ettevõtteisse investeeritud kapital (maha arvates võlad, mis 1928. a. olid 19.636.500 Ekr.) arvutatakse 121.077.500 Ekr. peale. Puuvillaketramis- ja -kudumistööstuste tegevus ja arenemine on samuti nagu paljudes maades paralüüeeritud teiste maade võistluse tagajärjel ja puuvillatoodete suur import ähvardab halvata kodumaa tööstust. Parem ei ole seisukord ka Soome kalevitööstuses, kuhu on investeeritud 47.500.000 Ekr. kahtkümmesse ettevõttesse, kus leiab tööd 4.500 töölist. Välismaade võistlus ja tarvitajate jooks „Londoni“ ja „Pariisi“ ülikondade ja moodide järele on loonud olukorra, et Soome kalevitööstuse osa turu tarviduse rahuldamises on aasta-aastalt langenud, ehkki toodang vähehaaval on tõusnud. Kuid nagu öeldud ja allpool toodud tabelist näha, ei ole tõus tarvidusega pidanud sammu.

Ülevaade Soome kalevi- ja puuvillatööstuse toodangust ja kalevi ja puuvillase riide tarvitusest.

	1924. a.	1925. a.	1926. a.	1927. a.	1928. a.
Puuvillaketramis- ja -kudumistööstus:					
Soome puuvillaketramis- ja -kudumistööstuse toodete müük kodumaale (Ekr.)	—	36.087.270	36.612.525	38.292.600	38.927.305
Puuvillatööstuse toodete sissevedu Soome (Ekr.)	—	12.359.880	15.352.475	15.845.525	18.835.745
Soome kogutarvitus (Ekr.)	—	48.447.150	52.458.050	54.138.125	57.763.050
Puuvillatööstuse toodete sissevedu %/0 kogutarvilusest	—	25,5	29,5	29,3	32,6
Kalevitööstus:					
Soome kalevitööstuse toodang (Ekr.) .	16.682.000	16.150.000	17.746.000	18.487.000	16.948.000
Kalevitööstuse toodete sissevedu Soome (Ekr.)	11.827.500	13.917.500	16.539.500	18.772.000	24.994.500
Soome kalevitööstuse toodangu osa kogu tarvitusest %/0	58,5	53,7	51,8	49,9	40,4

Meie kodumaa puuvillaketramis- ja -kudumistööstuste põhikapitali kogusumma oli 1929. a. 17.300.000 krooni ja neis ettevõtteis leidis teenistust ümmarguselt 6.000 töölist. Üles oli seatud ketramisvärtnaid 551.680, korrutamisvärtnaid 19.748 ja kudumistelgi 5.611.

Kalevitööstuse ettevõtete põhikapital oli üldnimetatud aastal 5.050.000 krooni ja ettevõt-

teis leidis tööd 2.000 töölisle. Kui pidada silmas, et enne maailmasõda puuvillaketramis- ja kudumistööstuses oli tööl 13.000 töölist, kalevitööstuses umbes 3.000 töölist, siis tunnistab see, et mõlemad tööstusharud tänapäevani veel pole suutnud kätte saada oma töövõime kohast töökoormat, nagu see nähtub ka järgmisest tabelist:

Puuvillaketramis- ja kudumistööstuse toodang ja müük.

	1925. a.	1926. a.	1927. a.	1928. a.	1929. a. I pool
	E e s t i k r o o n i d e s				
Kogu toodangu väärtus	24.677.118	22.646.174	23.672.092	25 175.098	11.359.275
Sellest müüdnud: siseturule	8.729.020	8.932.542	9.180.131	9.566.623	3.467.390
välisurule	12.568.958	12 287.764	12.274.448	12.910.136	6.847.930
Puuvillase riide, lõnga ja niidi sissevedu	3.560.000	2.941.000	3.399.000	4.775.000	2.216.000
Sisseveetud puuvillaselt riidelt, lõngalt ja niidilt saadud tollimaksu	—	1.412.488	1.215.693	1.598 539	—
Kogutarvitus siseturul	12.289.020	11.873 542	12.579.131	14.341.623	5.685.390
Sissevedu %/0/0 kogutarvitusest	29	25	27	33	39

Kalevitööstuse toodang ja müük.

	E e s t i k r o o n i d e s				
	1925. a.	1926. a.	1927. a.	1928. a.	1929. a. I pool
Kogu toodangu väärtus	3.157.907	3.679.808	3.729.907	4.241.099	894.889 *)
Sellest müüdnud: siseturule	3.095.661	3.236.826	2.942.668	3.136.784	892.684
välisurule	444.092	455.724	668.278	763.429	221.487
Villase riide ja vaipade sissevedu	1.466.226	1.435.810	3.534.007	4.953.392	2.423.113 *)
Kogu tarvitus siseturul	4.561.887	5.672.636	6.476.675	8.090.176	3.315.797
Sissevedu %/0/0 kogutarvitusest	32	43	54	61	73

Ülalpool toodud andmeist tööliste arvu kohta kõne all olevais tööstusharudes enne maailmasõda ja 1928. a. võis ehk järeldada, et praegune toodang peaks olema umbes pool ennesõjaaegsest. Kuid see arvamus ei leia lõendust, kui peame silmas, et puuvillaketramis- ja -kudumistööstuse 1914. a. toodangu koguväärtus oli 56,43 milj. kuldrubla ja kalevitööstuse toodangu koguväärtus samal aastal 8,34 milj. kuldrubla. Kui arvestame, et üks kuldrubla praegu maksab 1,90 kr., siis leiame, et puuvillaketramis- ja -kudumistööstus tootis 1914. a. 107,2 milj. krooni väärtuses ja kalevitööstus samal ajal 15,84 milj. krooni väärtuses, mis omakorda näitab, et mõlemad tööstusharud, vaatamata sellele, et tööliste arv käesoleval ajal on umbes pool ennesõjaaegsest arvust, tootlevad ainult ühe neljandiku sellest, mis enne maailmasõda. Küsimusele, mis on selle asjaolu põhjuseks, on üksikasjaliselt raske vastata, kuid kahtlemata on siin avaldanud mõ-

ju esijoonel 8-tunniline tööpäev (enne maailmasõda töötati 10—11 tundi päevas) ja kudumisosakonnas üleminek 3 teljelt kahele teljele, s. t. enne maailmasõda töötas üks kuduja kolme teljega, nüüd aga ainult kahe teljega, kuna välismaal, näit. Inglismaal ja Saksamaal, üks kuduja töötab 4 teljega, Jaapanis aga on ühe kuduja ja tema 5—6 abitöölise hoolet koguni 60 kudumistelge. Peale selle on veel väga suure mõjuga sortamendi mitmekesisus, nende väike turg ja vajadus sortamenti ühtlugu uuendada ja täiendada, mis aga omakorda on aegaviitev, lisakulusid nõudev ja üldkulusid suurendav tegur.

Vaadeldes ülaltoodud tabeleid nähtub, et puuvillase ja villase riide sissevedu aasta-aastalt on tõusnud; selle vastu ei ole aga kodumaa tööstuse toodete müük seevõrra kasvanud, vaid kasv on siin väga aeglane. Kuid ühtlasi lubab see öelda, et see nähe meile majanduslikult on väga kahjulik ja et me väga suure osa sellest rahast, mis me metsa ja või eest välismaalt saame, saadame jälle sinna tagasi, et riietuda välismaal valmistatud riideisse, kuna samal ajal kodumaa tööstuses kümmed tuhanded värtnad tuluta roostetuvad ja noored tööjõulised ja -tahtlised tööliselid Sühkrumäel liiva tassivad.

*) 1. Kogu toodangu väärtuses 1929. a. I poole kohta puudub Narva kalevivabriku toodangu väärtus.

2. Villase riide ja vaipade sisseveos 1929. a. I poole kohta puuduvad andmed vaipade sisseveo kohta.

Meie näituste ja messide küsimusse tarvis tuua selgust.

Küsimus, mis meil viimase ajani ikka veel on korraldamata, on näituste ja messide küsimus. Vaatamata sellele, et majandusorganisatsioonid mitmel puhul on nõudnud, et meil tuleks teiste riikide eeskujul asuda kindla kava järele küsimuse lahendamisele, et jõuda seisukohtadeni, mida meie majanduselu üldhuvid ja iseseisva riigi prestiiž ette kirjutavad, valitseb meil sel alal ikkagi veel täieline kaos.

Meil korraldatakse igal aastal maakonna põllumajanduse näituste nime all kümme näitus, millel aga ligema silmitsemise juures on vähe ühist maakonna põllutöönäitusega. Neil näitusil võime leida kavades kümneid osakondi mitte üksi põllumajanduse, vaid ka tööstuse ja kaubanduse aladelt. Võime leida väljapanekuid juhuslikult mitte üksi vastavast maakonnast, vaid ka väljaspoolt. Isegi välismaa saadusi leiame sealt, nagu mõnelt rahvusvaheliselt näituselt.

Kui aga ligemalt hakata silmitsema üksikuid osakondi, siis võime leida nendes ainult üksikuid äraeksinud väljapanekuid, mis ei anna mingit ülevaadet ei vastava ala kohta ega ka õpetust näitusele tulijale. Väljapanekud, eriti tööstuse ja kaubanduse alalt, tehakse sääraseil näitusil vaid kahe eesmärgiga — teha detailmüüki ja näituste korraldajate poolt reklaamiks saada kergesti auhind. Kuid detailmüük ei ole näituste ülesanne ja mis väärtus on säärasel maakonna näituse auhinnal, on isendastki arusaadav, — iseäranis siis, kui tuletada meele, et üks ja sama asi võib ühelt näituselt teisale ränates saada aastas kümme auhindu.

Selle kõige tagajärele on meie maakonna põllutöönäitused jäänud suuremalt osalt laada iseloomuga rahva kogunemiskohtadeks, andes vaid teatavat tõuget puhtpõllumajanduse eriosakondade alal. Kuid seda ka sealgi liiga vähe, sest näitused korduvad niivõrra kiiresti ning meie maakonnad on ju nii pisitillukesed, et tõesti pole pakkuda midagi uut ei tõukarja, ei väetiskatsete ega maaparanduse alal üga aasta või paari pärast. Ka jätab näituse kirev ilme eriosakonnad varju ega võimalda neid tuua esiplaanile.

Kuid otse pentsikuks on muutunud sääraseil näitusil tööstuse ja kaubanduse väljapanekud, mida võiks nimetada pigemini näituste paroodiaiks.

Seejuures on iseloomulik ära märkida, et mitmedki maakondlikud näitused, püüavad

üles puhutud reklaamis, mis ulatub isegi välismaale, end tembeldada ülemaalistiks ja isegi tööstuse-kaubanduse näitusiks, seega mitte üksi muutes põllutöö näitusi paroodiaiks, vaid viies täiesti eksiteele ka väljapanekud ja vaatatajad.

Kõigi säärase pahede kõrvaldamiseks tuleb meie põllutöönäitusil käia sama teed, nagu näeme teistes kultuurilistes põllutöö-väikeriikides, muidugi eeldusega, et näituse ülesandeks tehakse vastava maakoha põllumajanduse arendamine, mitte aga mõne üksiku organisatsiooni kassa täiendamine. Nimelt tuleb meie põllutöönäitused vabastada kõigist puhtpõllumajanduse alasse mitte kuuluvaist osakondadest ja väljapanekuist ning minna üle põllumajanduslike erinäituste juure, nagu: tõuloomad, maaparandus, linnukasvatuse, sordiparandus j. n. e. Täielikult tuleb sääraseil näitusil tõrjuda välja kõik põllutöerialasse mitte kuuluvad osakonnad ja väljapanekud.

Teiseks peab säärase erinäitused tõesti viima rahva sekka maakohtadesse, kui soovitakse nendest kasu põllumehele. Säärase erinäitused, kus võivad olla ka väga mitmed põllumajanduslikud osakonnad, on korraldamisel kõikides teistes riikides vähemate maakondlike kui ka suuremate näituste juures ning ka meil peab tuldama selle juure, kui tahtakse põllutöönäitusi teha vääriliseks meie kui põllutöö riigile ning tahtakse nendest saada mingit tulu põllumehele.

Kohalike puhtpõllumajanduslike erinäituste kõrval tuleksid korraldamisele umbes 10-a. vaheaegade järele üleriiklikud põllumajanduse näitused kõigi põllumajanduse osakondadega kodumaa väljapanekute alal. Nende näituste ülesanne oleks kõigil vastavil aladel näidata arenemisjärku kui ka õhutada ja õpetada tööle vastava eeskujul alusel, mis on kokku tõmmatud ülemaaliselt. Kuid ka säärane näitus suudab anda kasu ainult siis, kui ta on ajakohaselt korraldatud ning väljapanekute ja küllastamise suhtes on kättesaadav esimeses järjekorras põllumehele. Viimasele seisukohale vastavalt oleks absurdne säärast näitust korraldada kuski riigi serval, ta peaks asuma võimalikult kesk riiki, kuhu väljapanekute (näit. elusloomad) vedu igalt poolt on ligemal, samuti ka küllastajate sõit. Kuna seesugune näitus peaks korduma mitmes

kohas, siis ei ole muidugi mingit mõtet selle tarvis ühes kohas ehitada alalisi hooneid, vaid tuleb leppida ajutiste ja kergematega, nagu näeme ka igalpool välismaadel.

Umbes sarnase süsteemi juure on tulnud ka juba põllutöoministerium kui põllumajanduse näituste üldkorraldaja, kuid kahjuks mitte küllalt täiel määral. Ministeriumi viimases kavas jaotatakse küll ka näitused maakondlikeks ja ülemaalisteks, kuid kahjuks ei pöördta esimeste juures tähelepanu puhtpõllumajanduse erinäitusele, ei tehta ka ettekirjutusi territoriaalsete piiride suhtes, samuti kui ei seata üles erinõudmist vaid kodumaa saaduste esitamiseks. Kõige selle tagajärele näeme, et puhtmaakondlik põllutöönäitus, milleks kava

järele näiteks on Harju maakonnas Tallinnas ja Raplas korraldatavad näitused, püüavad end reklaami mõttes tembeldada kas või ülemaalisteks, isegi rahvusvahelisteks, kutsudes üles tööstuse ja kaubanduse ringkondi esinema, isegi laevaehituse, põlevkivitööstuse ja trükikodade alalt. Missuguse paroodiani sellega maakondlik puhtpõllutöönäitus viiakse ja missugust segadust seega näituste süstematiseerimisesse tuuakse, on käega katsutav, eriti kui tuletada meele, et näituse korraldamisest ei võta osa ükski üldine majandusorganisatsioon, kes selleks on loonud oma keskkoha.

Meie põllutöönäituste mõtte ja hea nime pärast peaks nõudma, et seesuguseile nähtusele tehakse lõpp. Majandustegelane.

Kaubandus-tööstuskoja teateid.

III Balti riikide konverentsil vastuvõetud resolutsioone.

1) Tollirahu ja Balti klausli küsimuses, mida refereeris dr. Karvelis (Kauanas), võeti vastu järgmine resolutsioon:

„Arvesse võttes rahvusvahelist liikumist, mis püüab majandusliku Euroopa ümberkorraldamise poole, peaksid Balti riikide majandusorganisatsioonide rahvusühmad esinema oma valitsuste ees konkreetsete ettepanekutega, et Balti klauslit juhtida surmud punktist uuele alusele.

Balti klausli teostamine tuleb tunnustada esmajärgulise tähtsusega aktiks“.

2) „Kutsetegevus ja riik“, millise küsimuse kohta kõneles rkl. V. Hasselblatt (Tallinnast), tekitas läbirääkimisi, mille lõpul võeti vastu referendi poolt esitatud järgmine resolutsioon:

„a) Liig kaugele minev riigi tsentralism, mis kõiki majandusküsimusi reguleerib vaid poliitiliselt seisukohilt, on kahjulik rahvamajanduse organilisile osadele ja piirab nende kasvamisele vajalik isetegevuslikku töötamisala.

b) Avaliku aruande alla kuuluvad ettevõtted ning avalik-õiguslikud kutsealalised omavalitsused on kutsutud arendama teatud majandusharusid ja vabastama rahvamajandust poliitikast.

c) Eesti, Läti ja Leedu kutseesinduste teadlik koostöö on nende riikide lähenemispüüete paratamatu eeltingimus.“

3) Dumpingu ja antidumpingu küsimuses, mida refereeris sündik V. Held Riiast,

võeti vastu resolutsioon: „a) Dumping, võttes seda kui kõlvatut võistlusabinõu, on maailmamajanduses kahjulik nähe, mis pärast maad, mis tema ähvardava mõju alla võivad sattuda, nagu väikesed Balti riigidki, on õigustatud otsimasteid ning abinõusid, et võimalikult mõjuvalt välja astuda. b) Mõjuvaim abinõu välismaa tehaste dumping-meetodite vastu võitlemiseks on vastava kodumaa tööstuse ratsionaliseerimine ja koondamine produktsiooni odavnemise sihis. c) Kuna praeguste töötamistingimuste juures Balti riiges sellist ratsionaliseerimist nii pea on võimatu läbi viia, peab vastav tööstus leidma kaitset teisel viisil, nimelt sisseveokaupade maksustamise teel. Seejuures tuleb kaaluda, kas üksikuid juhtudel tuleb eelistada sisseveotollide kõrgendamist või erilise dumpingumaksu pealepanemist; ühtlasi tuleb aga silmas pidada, et hinnad siseturul seeläbi ei tõuseks. d) Selle kõrval tuleb valitsusil tööstust, millist ähvardab dumping, ka teisel viisil toetada. Siia hulka kuuluvad ka näiteks väljaveopreemiad, maksupoliitilised sammud, raudteetariifide soodustused jne.“

4. Kaubamärkide ja patendiseaduse andluse küsimuse kohta võeti vastu resolutsioon:

„Konverents otsustab patendi- ja kaubamustrite seaduste ühtlustamise mõttes:

a) paluda rahvusühmi koguda õiguslike allikaid (seadusi, määrusi ja korraldusi), mida

leidub selle küsimuse kohta; b) järgmise konverentsi päevakorda võtta referaat: „Firmamärkide kaitse ja päritolu Balti riikides“.

5. Firmade registreerimise küsimuses:

„Kaubandusliku labikäimise arendamiseks kolme Balti riigi vahel on nõuetavad korraldatud vahekorrad, seepärast tuleb kõik puudused, mis nende riikide majanduselu kohta käivais seadusis leiduvad, kõrvaldada ja rahvamajanduslikele nõudeile vastavad seadused maksmata panna, muuseas:

a) Firmade registreerimisseadus Balti riiges, kus seda veel ei ole läbi viidud.

b) Selle seaduse aluseks tuleb võtta firmade tõelisuse ja selguse põhimõtte; erandeid võib teha juba olemasolevate majanduslike ettevõtete kohta.

c) Lähikäimise hõlbustamiseks tuleb firmade seadusisse võtta sisse võimalikult ühtlased määrused.“

V. Kentmanni (Tallinn) referaadi kohta kõlvalu võistluse küsimuses võeti vastu järgmine resolutsioon:

„Mõjuvaks võitluseks kõlvalu võistluse vastu, mis osutub tõsiseks hädaohuks heade kommete, truuduse ja usalduse vastu majanduslikus lähikäimises, on kaks eeldust:

1. vastava eriseaduse olemasolu,
2. majanduse esindajate organisatsiooni kaasabi valitsusvõimu korraldusile.

Nende eelduste loomiseks soovib konverents anda välja või täiendada eriseadust kõlvalu võistluse vastu võitlemiseks sellekohasele eesti valituse poolt väljatõttatud seaduseelnõule vastavalt.“

Edasi soovib konverents Läti juhtivate majandusorganisatsioonide eeskujul luua majanduse esindajaist asutised, kes kõigi nende kasutada olevate abinõudega majandustegevuse korraldamiseks aususe ja solidsuse mõttes aitaksid kaasa. (Järgneb.)

A/S. „SILVA“ administratsioon

pakub oma kauplustest

Estonia puiestee 19 ja Merepuiestee 17

väga soodsate hindade ja tingimustega järgmisi kaupu:

Tsement.

Lubi.

Krohvimatid.

Naelad.

Igasugused kruvid ja poldid.

Lukud, hinged, käepidemed.

Sordiraud.

Tsingitud katuseplekk.

Katusetõrv.

Isoleer- ja katusepapp.

Värvid ja pintsliid.

Tööriistad parimatest vabrikutest.

Saed ja viilid.

Pliidid.

Pajad.

Siibrid ja kriskad

Praeahjud ja plekkuksed.

Kotid ja terastrossid

j. n. e.

Maksmine kaupade eest — ka müügikorral lahtisel arvel — sünnib **otseteed A.-S. „SILVA“ administratsiooni kassasse.**

Telefonid: 4-01 4-02 ja A.-S. „SILVA“ keskjaam.

Ärideregister juunikuu teisel poolel.

Registreeritud firmad:

1. Elmar-Johannes Barlo, Kõo vald, koloniaalkauplus.
2. Aage Bloch, Nõmme, grammofoniplaatide-agentuur.
3. Oskar Eichen, Tartu, toiduainetekauplus.
4. August Enno ja Gustav Nutt, Tartu, vorstitööstus. Täisühing, täisosanikud: August Enno ja Gustav Nutt. Osakapital Kr. 5000.—
5. Anette Hahn, Tallinn, pudukauplus.
6. Jaan Kallas, Viljandi, koloniaal- ja toiduainetekauplus.
7. Richard Karu, Tartu, toiduainetekauplus.
8. August Klaas, Tartu, toiduainetekauplus.
9. Sophie Laisaar, Tartu, toiduainetekauplus.
10. Otto Liiv, Hageri vald, koloniaalkauplus; prokurist Oskar Lembit.
11. August Loos, Tartu, toiduainetekauplus.
12. Erika Luksep, Tallinn, moe- ja kübaraäri.
13. A. Rebale ja Leppik, Tallinn, kinoteater („Ars“), täisühing, täisosanikud: August Rebale ja Jaan Leppik, osakapital Kr. 6000.—
14. Hermann Tiits, Tartu, tee- ja söögi-maja.
15. Heinrich Trautmann, Anna vald, segakauplus.
16. Maria Valdmann, Tartu, toiduainetekauplus.

Registreeritud muudatused:

1. August Alev, Tallinn, avanud veel teise toiduainetekaupluse Tallinnas, Vaestekooli tän. 19.
2. „Karl Behrsing“, Tallinn, karusnaha-kauplus, äripidaja perekonnanimi abielludes

muutunud Antonina Behrsing-Cerpinskis'eks. Prokuura antud Kostas Cerpinskis'ele.

3. A.-s. Kapsi & Ko, Tallinn, likvideeritud Tartu osakond.
4. „K.-m. Joh. Mõttus“, Võru, äripidaja Johan Mõttus surma läbi lahkunud 6. juunil 1930. a., ettevõtte ühes firma tarvitamise õigusega läinud üle päranduse teel tema pojale Meeme-Rahuleid Mõttusele.
5. Naftasündikaat N. S. V. L. Tallinna osakond, Tallinn, firma nimetus muudetud järgmiselt: „N. S. V. Liidu Riiklise Üleliidulise Nafta- ja Gaasitööstuse Ühingu „Sojusneft“ Tallinna osakond; Eestis tegutsemiseks volitatud esindaja on Nikolai Shevjakov.
6. Eesti sulg- ja väikeloomade ning tulutaimede o.-ü. „Ovo“, Tallinn, ümbervalimiste järele kuuluvad juhatusse: Bernhard Piepenberg, Max Tilga ja Armin Piepenberg.
7. E. ja K. Panksep, seebivabrik „Veronika“, Tartu, täisosaniku Elsa Panksepa perekonnanimi muutunud Peterhoff'iks.
8. Tekstiiltööstus a.-s. „Tekla“, Tallinn, juhatusse kuuluvad ümbervalimiste järele Constantin Wachmann, Sergei Lasareff ja ja Nikolai Semenoff; kustunud Sergei Pisarev'i prokuura.

Tegevuse lõpetamine registreeritud:

1. Tõnu Barlo, Kõo vald, koloniaalkauplus (kingitud pojale Elmar Barlo'le).
2. August Eltmann, Haapsalu, segakauplus.
3. Jüri Jerrats, Palmse erapiimatalitus, Palmse vald.
4. Martin Mättik, Tartu, kondiitri- ja pagariäri.
5. Konstantin Peters, Tallinn, toiduainetekauplus.
6. Hilda Pralits, Tallinn, toiduainetekauplus.
7. Karl-Reinhold Simm, Tallinn, mööblitööstus ja -kauplus.
8. Katarina Talu, Tallinn, pudu- ja pesukauplus.
9. Filipp Tammes, vorstitööstus „Delikatess“, Tartu.

Majanduslikke teateid kodu- ja välismailt.

Meie ekspordi võimalusi P.-Ameerika Ühisriikidesse.

Ühisriikidesse on importeeritud viimase kolme aasta jooksul järgmisel hulgal turbasammalt:

Aasta.	Tomnid.	Väärtus \$.
1927	28,210	326,549.—
1928	35,792	422,275.—
1929	51,867	657,145.—

Ametlikud statistilised andmed ei näita selle kaubaliigi kohta kauba päritolu rüke, kuid meie järelekuulamisest selgus, et suurimaks varustajaks on Saksamaa.

Turbasammalt tarvitatakse siin peaaesjalikult aluspõhuna tallides ja kanakasvatustes, ja aianduses taimelavadel ja peenardel. Selle järele on siin müügil ka kolme liiki turbasammalt: koredalt jahvatatud — aluspõhuks loomadele, kesk-

mise sõredusega — aluspõhuks kanakasvatustes, ja peenelt jahvatatud — tarvitamiseks aianduses.

Rääkisime mitmete suuremate turbasambla importööridega selle kauba sisseveo võimaluste üle Eestist, kusjuures järgmised firmad tundsid asja vastu tõsist huvi, paludes saata neile kauba proove, milledest selguks kauba kvaliteet ja jahvatuse sõredus, ühes kindlate ettepanekutega, hinnaga cif New-York:

Nimi.	Aadress.
Atkins & Durbrow, Inc.,	29 Burling Slip, New-York.
C. J. Schellings & Co.,	251 Pearl Street, New-York City.
Pennrich & Company, Inc.,	82 Beaver Street, New-York City.

Kaup peab olema hästi kuiv ja pakitud umbes 20 bušeli suurustesse džuut- või kanepiriidega mähitud pundardeisse, mis kaaluvad keskmiselt umbes 80 kg.; on kaitstud puust tugedegaga ja kokku tõmmatud vähemalt nelja traadiga.

Kohalikud turbasambla hinnad kõiguvad \$ 1.65 — \$ 1.90 20-buš. pundar, olenedes peaaegaliselt kauba sõredusest, kusjuures koredamalt jahvatatud kaup on veidi odavam.

Sisseveotolli määr turbasambla pealt on 50 centi tonn ning praegu Ühisriikide Congressis arutusel olevas uues tollitariifis ei ole selle kauba pealt tariifikõrgendust ette nähtud.

Meie Roueni konsulaadi tegevusest 1929./30. a.

Roueni konsulaat alustas tegevust oktoobrikuus 1929. a. Organiseerimise ajajärk on möödunud; konsulaadi raamatud ja arvepidamine on sisse seatud ja asjaajamine kindlale korrale rajatud. Samuti on loodud kontakt kohalike võimudega ja ametiasutustega.

Silmas pidades Roueni tähtsust, mille kaudu võiks elustada Eesti kaupade ekspordi Prantsusmaale, konsulaat paneb iseäranis rõhku kodumaale saadetavale majanduslikule informatsioonile ja tutvustamise propagandale koha peal.

Selle lühikese aja järele otsustades, mis konsulaadil seni on tulnud tegutseda, on tegevus peamiselt keerenud meremeestesse ja laevandusse puutuvate küsimuste lahendamise ümber. Rahalist toetust ei ole võimalik olnud meremeestele kuigi palju anda. Toetuste andmiseks puuduvad konsulaadil summad. Kahel juhul on see olnud hädatarviline ja möödapääsmatu. Rouen on kujunenud meremeeste transiitpunktiks. Siin käib ka palju välismaa laevu, millel eestlasi teenimas. Seni on konsulaat muretsenud kohalikkudelt politseivõimudelt ajutisi peatus- ja elamis- lube 16 isikule, kellel sissesõidu- ega peatusviisid pole olnud.

Välismaa laevadele on teenistuskohiti saanud 7 meremeest. Eesti laevale on munsterdatud üks isik. Laevadele teenistuse võimalusi ootamas on 6 ja Rouenist mujale läinud võimalusi otsima 10 meremeest. Kolm eestlast on siin üle kahe aasta elanud.

Sadamabüroo andmeil käis möödunud aasta jooksul (1. jaan. kuni 31. detsembrini 1929) Rouenis 13 Eesti laeva, neist on 3 registreeritud konsulaadis. 1930. a. on märksa elavamalt alanud. 1. jaan. kuni 31. märtsini on konsulaat registreerinud 16 laeva.

Dokumentide legaliseerimist on olnud 5: 1 laeva laadimise tunnistus, 1 laeva tervishoidliku seisukorra tunnistus ja 3 notariaalvolikirja.

Rahalisi saadeti kodumaale on toimetatud 3 korral. Konsulaarmaksu ei ole nende eest võetud, ainult tegelikud saatekulud on sisse nõutud. Raha saatjad on olnud meremehed. Passe ja ajutisi isikutunnistusi konsulaadist antud ei ole. Passide pikendamise palveid on saatkonda adresseeritud kahel korral. Viisade nõudmist seni pole olnud.

Teadaanne meremeestele,

välja antud veeteede valitsuse tuletornide ametist.
Nr. 8.

Tallinn, 21. juunil 1930. a.

Kõik sihid on õiged mere poolt.

Nr. 16. Umbes 10. augustil tulelaev „Revalstein“ lahkub oma asukohalt, et Tallinnas punkerdada. Tema asemel seisab niikaua t.-l. „Reserve“.

Nr. 17. Umbes 20. augustil tulelaev „Nekmangrund“ lahkub oma asukohalt, et Tallinnas punkerdada. Tema asemel seisab niikaua t.-l. „Reserve“.

Nr. 18. Erisignaalid ja tuled Briti, Rootsi, Daani ja Hollandi kalalaevadelt noodaga kalapüügil.

P ä e v a l. Must kera, korv või ese, nii kauget kui võimalik laeva ninas ja mitte madalamal kui 10 jalga üle reelingi.

Must koonus, ots ülespidi, tagumise masti raa nurgas, sealpool, kus noot on väljas. (Hollandi laevad võivad koonuse asemel kolmnurka kasutada.)

Ö ö s e l. Kolm valget tuld kolmnurgas, mille külgede pikkus on umbes 2½ jalga, ots ülespidi, raa nurgas, sealpool, kus noot on väljas. See signaal on tarvitusel ühes pardatuledega, kui laev käigus noota veab, ja pardatuledeta nooda ülevõtmise ajal. Mõlemal juhtumil masti tuld ei näidata.

H ä ä l e s i g n a a l. Briti, Rootsi, Daani ja Hollandi laevadel: kolm pikka ja üks lühike vile teiste laevade lähenemisel.

Ülalloeteldud signaalid tähendavad, et laev

on noodaga kalastamas ja et lähenevad laevad temast kaugemalt mooduksid.

Nr. 19. Tallinna lahes toimitakse 15. augustist kuni 1. novembrini öisi laskeharjutusi. Kui Suuropi ülemine tuletoin punase tulega on valgustatud, tähendab see, et laanepoolne sõidutee (Naissaare ja Suuropi vahel) Tallinna lahte ajutiselt on suletud, ja laevad võivad ainult põhja poolt (Naissaare ja Aegnasaare vahelt) sisse või välja sõita.

Kui Naissaare tuletorn punaseid plinke näitab, tähendab see, et põhjapoolne sõidutee (Naissaare ja Aegnasaare vahel) ajutiselt on suletud ja laevad võivad ainult lääne poolt (Naissaare ja Suuropi vahelt) sisse ja välja sõita.

Laskeharjutused on järgmises kolmes ruudus:

I paralleelide 59°39' N ja 59°32,5' N ning meridiaanide 24°50' O ja 24°31' O vahel.

II paralleelide 59°32,5' N ja 59°28'40" N ning meridiaanide 24°34' O ja 24°14' O vahel.

III paralleelide 59°28'40" N ja 59°26'10" N ning meridiaanide 24°14' O ja 24°20'50" O vahel.

Tolliteateid.

Tollikomitee otsusi mõnede kaupade tollimise kohta.

Tollikomitee tunnistas:

I. A. Sisseveotariifis.

Valgest pudeliklaasist õllepudel „A le Coq“ vabriku valatud märgiga, mis kujutab enesest krooni, t. t. § 77 p. 1-e alla kuuluvaks kui pudel valatud lihtsate muustritega (T. K. otsus nr. 3770 — 23. V 30. a.).

Arstlikud seerumid, vaktsiinid ja bakteerilised preparaadid, t. t. § 113 p. 1 alla kuuluvaks kui valmistatud arstirohud (T. K. otsus nr. 3765/3501 — 23. V 30. a.).

Parfümeeritud kaart, millel ühel pool parfüümi nimetus ja teisel pool kalender, t. t. § 119 p. 1 alla kuuluvaks kui kosmeetika preparaat eraldi nimetamata (T. K. otsus nr. 3788/3764 — 23. V 30. a.).

Terastraadist vedru, kaetud põimitud puuvillase kangaga, t. t. § 156 p. 1-a alla kuuluvaks kui terastraadist teos eraldi nimetamata (T. K. otsus nr. 3774 — 23. V 30. a.).

Puuvillane vatt vorstina, kaetud paberiga, määratud akende vahede kinnitoppimiseks, t. t. § 182 p. 1 alla kuuluvaks kui puuvillane vatt (T. K. otsus nr. 3773 — 23. V 30. a.).

1. B. Sisseveotariifis.

Ilma kaubata papist karp, mille kaanel musta värvi naise pea kuju ja pealkiri Schwarzkopf-

Raadio- ja elektrimajandusnäitus Tallinnas.

Oktoobrikuus k. a. korraldatakse Tallinnas raadio- ja elektrimajandunäitus. Nüüd on 4. Eesti üleriikliku naiskongressi korraldav komitee pöördunud a.-s. „Näitus“ poole soovivadusega, et see korraldaks ühenduses eelpooltähendatud näitusega veel mingisuguse kodumajandust käsitleva näituse, milles eeskätt oleksid toodud ette uuendused ja kergendused ning elektritarvitamine majapidamises.

Hiljuti ärapeetud nõupidamises, millest võtsid osa vastavate organisatsioonide ja asutuste esindajad, leiti, et neid näitusi oma iseloomu poolest on soovitatav liita, mis annaks ülevaatliku pildi moodsast kodukultuurist, kus esiplaanile on toodud moodsad ja kaunid kodusiseseaded ja -tarbed mitmesuguseilt aladelt.

Väljapanekute suhtes näib huvi näituse vastu olevat elav, mida tõendavad avurikkad järelekuksimised isegi välismailt. Vastavate ruumide puudusel kesklinnas tuleks näitus korraldada mitmes hoones. Kulastajatena on peale muude oodata veel mitutuhat naiskongressist osavõtjat, kes seks ajaks Tallinna üle kogu maa kokku sõidavad.

Trocken-Schampon, t. t. § 10 alla kuuluvaks (T. K. otsus nr. 3775 — 23. V 30. a.).

Muudatused Leedu sisseveotollides.

§ 6.

pkt. 1.	Mitmesugune värske puuvili ja marjad, eraldi nimetamata, — brutto	1 kg ees littides: 3.—
pkt. 3.	Värsked ananasi, virsikud, aprikoosid, — brutto	5.—
pkt. 4.	Apelsinid, mandariinid ja banaanid, — brutto	1.20
pkt. 6.	Viinamarjad, — brutto	2.50

§ 6 suurendatud (maksimaaltollid) tollid kaotatakse ära.

§ 57.

pkt. 4.	Nahast — kindad, käekotid, rahakotid, portsigarid ja teised sarnased teosed kuni 200 gr. raskest igaks; teosed seemisnahast, glasse-nahast, safjaannahast, pergamentist, lakknahast, välja arvatud jalanõud ja haavarstimise riistad; nahast riided	45.—
	Täiendatakse —	
pkt. 8-ga.	Riided jalanõud (välja arvatud selle paragr. pkt. 3-as tähendatud jalanõud) nahast, kummist või muust ainest taldadega	7.—

	§ 86.	
Terpentiin ja terpentiinõli—igasugused	0,40	
	§ 120.	
pkt. 2-a. Igasugused seebid ja seebi- pulbrid pesemiseks, välja arva- tud selle § pkt. 1-es näidatud 2.— — 4.—		
pkt. 3. Roheline seep	1.— — 2.—	
	§ 123.	
Tulesüütajate kivid	300.—	
	§ 177.	
pkt. 2-c. Kullatud paber, hõbetatud pressitud või väljalõigatud joo- nistustega, krepp-paber ja žela- tiini taoline paber (celofan j.t.); värvitud õhukene paber	2.—	
	§ 191.	
M ä r k u s: Džuutkotte superfosf. vabrikuile võib rahaministeeriumi loal tollita sisse lasta.		
	§ 215.	
Täiendatakse —		
pkt. 6-ga. Tulesüütajad, tükk	8.—	
	§ 220.	
Täiendatakse —		
pkt. 11-ga. Tuletikud (s. t. on keelatud sisseveoks).		

Kõik need muudatused on maksivad 12. maist
1930. a.

Juhtnöörid

teravilja ja seemnekauba puhastamise ja kuiva-
tamise kohta tolliladudes.

Alus: tollisead. §§ 1, 173.

1) Teravilja ja seemnekauba puhastamine ja
kuivatamine võib sündida tollilaos majandusmi-
nistri loal ainult enne kauba revideerimist.

2) Peale kauba puhastamise ja kuivatamise
lõpetamist seatakse kokku akt puhastamisel saa-
dud prügi, puhta teravilja või seemnete (neid
üle kaaludes) ja kadu kaalu kohta.

3) P. 2 tähendatud andmed kantakse lao-
raamatusse.

4) Kauba revideerimisel atesteeritakse eral-
di 1) puhastatud kaup, 2) prügi.

5) Prügiga talitab revident t. s. § 204 koha-
selt kui kaubaga, mis tarvitamiseks ei kõlba.

6) Kadu kirjutatakse laoraamatust väljami-
nekuks akti põhjal laev. lad. ülevaataja kinni-
tusel.

Alla k. A. Merits,
majandusministri eest.

Toiduainete turg.

London.	
12. VII. Nisu, kaal—496 Ingl. nl.	
Northern Manitoba	£ 37/1 ¹ / ₂
Hard Winter	33/3
Rosario Santa	33/9
„ Jahu, kaal — 280 Ingl. naela.	
Manitoba	28/6
Austraalia	25/7 ¹ / ₂
Kansas	28/—
„ Odrad, Kanada Nr. 3, kaal —	
370 Ingl. naela	18/6
California, kaal — 424 Ingl.	
naela	31/3
„ Kaerad, kaal — 320 Ingl. naela	
La Plata	12/—
Canada Nr. 2	—
Donau	12/6
„ Linad, cif.	
Riga Livonian Z. K.	57.0
Pärnu H. D.	50.0
Slanetz U/A Medium	60.0
5. VII. Bacon, kaal 112 Ingl. n.	
Iiri	sh. 103.0—111.0
Daani	92.0—100.0
Kanada	100.0— —
Hollandi	72.— 92.0
„ Munad, kaal —120 Ingl. naela	
Inglise	13.6—18.6
Daani	11.6—15.0
11. VII. Või.	
Austraalia	—
Uus-Merimaa	—
Läti	—
„ soolatud	—
Daani	146/—148/—
Eesti	138/—
Leedu	196/—
Siberi	130/—

Hamburg.	
12. VII. Nisu.	
Sisemaa, tonni eest	Rmk. 302—304
Manitoba, cif 100 kg. eest term. fl.	10.—
Western II, cif 100 kg. eest loco.	—
Hard Winter II, 100 kg. eest	
termin	9.30
Ameerika jahu, 100 kg. eest	
termin	\$ —
„ Rukis.	
Sisemaa, tonni eest loco	Rmk. 168—170
„ Kaerad.	
Sisemaa, tonni eest	178—182
10. VII. Odrad, suve	
Sisemaa, tonni eest	184—214
„ Odrad, talve	
Sisemaa, tonni eest	170—172
12. VII. Suhkur.	
Hollandi, laadimisel	8/4 ¹ / ₂
C. S. R. — do —	8/8 ¹ / ₄
Poola, — do —	7/6
Java, valge, jaan./veebr.	—
Riis, Rurmah II, 50 kg. eest	14/4 ¹ / ₂
Rasv.	
American Purelard eest	\$ 25
Steamlard	24 ¹ / ₄
11. VII. Või.	
Sisemaa või I sort	Rmk. 145.—
„ „ II „	135.—
„ „ III „	119.—
Eesti	156.—157.
Läti punane	156.—158.
„ must	154.—155.
Siberi	158.—
Uus Merimaa	157.—158.

Välisbörsid.

	L O N D O N										
	30. VI	1. VII	2. VII	3. VII	4. VII	5. VII	7. VII	8. VII	9. VII	10. VII	11. VII
Frank . . .	123.73	123.67	123.65	123.74	123.67	123.67	123.73	123.69	123.67	123.66	123.65
Dollar . . .	4.8602	4.8603	4.8622	4.8648	4.8635	4.8644	4.8654	4.8663	4.8647	4.8652	4.8649
Rootsi kroon	18.095	18.097	18.097	18.102	18.10	18.098	18.101	18.103	18.103	18.102	18.102
Daani kroon	18.161	18.162	18.162	18.161	18.162	18.157	18.158	18.16	18.158	18.157	18.158
Norra kroon	18.15	18.15	18.152	18.162	18.16	18.16	18.158	18.16	18.162	18.16	18.161
Saksa mark .	20.402	20.39	20.387	20.398	20.401	20.40	20.401	20.401	20.398	20.392	20.386
Soome mark	193.05	193.07	193.10	193.07	193.30	193.22	193.25	193.45	193.32	193.32	193.22
Floriin . . .	12.0925	12.09	12.09	12.0937	12.0940	12.0950	12.0937	12.0962	12.1012	12.0978	12.0950
Liira	92.78	92.78	92.79	92.83	92.88	92.87	92.87	92.90	92.90	92.88	92.88
Helveetsia fr.	25.076	25.076	25.071	25.065	25.062	25.061	25.06	25.055	25.051	25.047	25.038
Cehhosl. kr. .	163.82	163.85	163.85	163.87	163.95	163.95	163.95	163.95	164.05	164.—	164.—
Belgia frank	34.82	34.816	34.817	34.816	34.813	34.817	34.817	34.818	34.828	34.829	34.828
Šillingid . . .	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50	34.50
Pengo	27.77	27.77	27.77	27.22	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.78	27.77
Latt	25.23	25.21	25.22		25.21	25.21	25.22	25.22	25.22	25.22	25.22
Litt	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75	48.75
Červ.	9.445	9.445	9.445	9.445	9.445	9.445	9.441	9.441	9.441	9.443	9.445
Eesti kroon .	18.24	18.26	18.24	18.26	18.26	18.26	18.24	18.26	18.26	18.26	18.26
Höbe p/unts	15 ^{3/4}	15 ^{11/16}	15 ^{9/16}	15 ^{7/8}	15 ^{5/8}	15 ^{9/16}	15 ^{7/8}	15 ^{3/4}	15 ^{13/16}	16 ^{1/16}	16 ^{1/8}
Plaat. p/unts											
Kuld p/u. . .						145/—					

	B E R L I I N										
	28. VI	30. VI	1. VII	2. VII	3. VII	4. VII	7. VII	8. VII	9. VII	10. VII	11. VII
Naelsterling	20.401	20.387	20.385	20.383	20.396	20.398	20.398	20.398	20.396	20.39	20.385
Frank	16.485	16.475	16.475	16.485	16.48	16.49	16.485	16.485	16.485	16.485	16.485
Dollar	4.1976	4.1945	4.1945	4.193	4.1925	4.194	4.193	4.1925	4.196	4.192	4.190
Rootsi kroon	112.73	112.68	112.62	112.62	112.67	112.67	112.66	112.67	112.63	112.62	112.60
Daani kroon	112.36	112.28	112.26	112.26	112.30	112.31	112.35	112.35	112.32	112.30	112.26
Norra kroon	112.37	112.30	112.30	112.30	112.31	112.31	112.29	112.30	112.30	112.28	112.25
Soome mark	10.563	10.557	10.556	10.554	10.554	10.557	10.557	10.553	10.549	10.55	10.546
Floriin	168.75	168.56	168.57	168.62	168.65	168.60	168.63	168.63	168.57	168.54	168.54
Liira	21.995	21.97	21.975	21.97	21.97	21.96	21.96	21.96	21.95	21.955	21.85
Helveetsia fr.	81.35	81.30	81.28	81.295	81.38	81.38	81.39	81.405	81.41	81.40	81.40
Cehhosl. kr. .											
Belgia frank	58.58	58.535	58.53	58.53	58.56	58.58	58.57	58.57	58.55	58.525	58.52

Tallinna börsikomitee juures asuva kaupade ja prahtide komisjoni poolt koteeritavate kaupade nimekirjad ja hinnad (en gros).

	Kroonid.	„J. Puhk ja Pojad“ suurveski	Kroonid.
Jahud: nisu, pehme, Ameerika		saadused. Hinnad arvatud 50	
ja Inglise 100kg.	43.00 - 45.50	kg. eest ühes valge puuvil-	
„ söre, Ameerika		lase kotiga.	
ja Inglise	43.00—45.50	Püülijahu:	
„J. Puhk ja Pojad“ suurveski		Rukkipüü patent (à 50 kg.)	100 kg. 23.50
Jahu: rukki	9.90—10.50	harilik	—
rukkipüü	18.00—18.60	„Eesti Parem“ saiajahu (à 50 kg.)	42.50
nisu, pehm		„Kalev“	40.00
söre	31.00—45.20	„Taara“	39.00
		„Kungla“	35.50
		„Sampo“	33.50

		Kroonid.			Kroonid.
Manna (à 50 kg.)	100 kg.	46.00	Koks, kütte	1000 kg.	43.00—43.50
Granular	" "	44.00	" gaasi, Tall. gaasivabrik	"	35.00—40.00
" poolsõre	" "	45.50	Kütteturvas (Riigi turbatööst.)	1000 kg.	12.85
" sõre	" "	46.00	Põlevkivi, I sort A fr. Kohtla j.	"	6.10
A/S. Rotermanni teh.	100 kg.		" I " B	"	5.50
Jahu: rukki	"	9.85—10.45	" II "	"	4.90
" " püül	"	18.00—18.60	" III "	"	2.75
" nisu, pehme — sõre	"	31.00—45.20	" asfalt, mastiks netto	100 kg.	7.25
Rukis, Eesti	"	—	" fenolaat, netto	"	9.00
" Saksamaa	"	8.75—9.00	Karbolineum A & B	"	17.—
" Venemaa	"	8.85—9.10	" C, netto	"	15.—
" Poola	"	8.00—8.50	Estobituumen-pigi D & E, netto	"	10.25—10.75
Kaerad, toidu, Eesti	"	—	" tooresõli, netto	"	7.25
" " Saksa	"	10.00—10.50	" raskeõli	"	10.25
" Poola	"	9.25—9.50	" mootornafta	"	9.—
Odrad, õlle, Poola	"	13.—	Imbutusõli A netto Kohtla	"	10.00
" toidu	"	11.25—11.75	" B " "	"	9.50
Herned, rohelised, Vene	"	—	" C " "	"	9.—
" " Hollandi	"	22.50	Katuselakk fr. Kohtla j. netto	"	10.50
" " Peluškin, külvi	"	—	Raualakk fr. Kohtla j.	"	25.00
Vikid	"	—	Raud, sordi	"	14.50
Ristikhein, punane, Siberi, külvi	"	—	" vits	"	18.00—30.00
Riis, Burma II	36.50—37.00		" plekk	"	18.00—26.00
Kartulitärklis „Superieur“	"	31.—	" plekk, tsingitud	"	32.00—34.00
Siirup, kartuli, 420/0	"	40.—	" talad	"	13.70—14.30
Glükoos	"	38.—	Teras, inglise	"	70.00—100.00
Või, eksport, I sort	1 kg.	2.35—2.40	" Saksa	"	70.00—100.00
Margariin, välismaa	"	1.17—1.22	" vedru	"	23.00—25.00
" kodumaa	"	1.09—1.15	" talla, ree	"	17.00—18.00
Kaseiin, Eesti	100 kg.	65.00—70.00	Inglitina	"	440.00—450.—
Juust „Schweitsi“, kodumaa	1 kg.	1.45—1.55	Seatina	"	55.00—56.00
Munad, eksport, Is. (kast 360 tk.)	kast	25.20—27.00	Vaskplekk, punane	"	210.00—230.00
Kakao, Hollandi	1 kg.	1.25—1.70	" valge	"	190.00—210.00
" inglise	"	1.20—1.45	Tsinkplekk	"	68.00—72.00
Kohv, Rio, Santos	"	2.30—2.50	Masinaõli, Vene	"	27.00—28.00
" Kesk-Ameerika sordid	"	3.10—4.80	" Ameerika	"	29.00—31.50
Tee, laht., Orange Pekoe, Tseilon	"	5.00—5.50	Mootorõli	"	35.40—42.70
" " Orange Pekoe, Java	"	3.80—5.00	" Poola	"	—
" " Moning, Hiina	"	4.00—4.70	Autoõli, Ameerika	"	39.65—105.00
Suhkur, peenike, valge, Saksam.	100 kg.	—	" Poola	"	—
" " " C-Slov.	"	31.00—31.50	Linaseemneõli	"	95.00—97.00
" " " Poola	"	28.25—28.50	Värnits	"	97.00—100.00
Sool, lahtine, Vene, fr. vagun	"	3.40	Tsilindriõli, Ameerika	"	34.00—35.00
jaam Irboska ja Narva	"	3.40	" Vene 280 ⁰	"	33.00
" " Saksa	"	3.40	" " 3200	"	65.00—70.00
Heeringad, Schoti Matties 1930. a.	"		" Ameerika 280 ⁰	"	31.50—36.60
püük	tünn	37.00	" " 320 ⁰	"	44.00—54.90
Heeringad, Schoti Matfulls	tünn	39.00	Nafta, Vene	"	12.00—13.00
" " Islandi	"	20.00	" Ameerika	"	12.00—13.00
Liha, sea, I sort	1 kg.	0.80—1.00	Petrooleum, Vene, sisternid ja	"	
Liha, looma, I sort	1 kg.	0.45—0.65	vaadid	"	20.00—21.15
Õlikoogid, linaseemne	100 kg.	—	" Am., sistern. ja vaadid	"	20.00—21.15
" päevalille	"	—	Bensiin, Vene	"	40.00
" suhkrupedi	"	—	" II sort	"	37.25
" kookos	"	—	Bensiin, Ameerika	"	40.00
Jahu, päevalille	"	—	Eesti traktorbensiin	"	—
Segajõutoit I s.	"	—	Pesusooda, kodumaa	"	9.00—9.50
" " II s.	"	—	Seebikivi	"	28.00—29.00
Soja tangud	"	—	Värvid nigros., veessulav, välism.	"	5.50
Nisukliid	"	—	" tsinkvalge, välism.	1 kg.	0.80
Puuvillane riie, Bjas netto	meeter	0.57—0.72	" tinavalge, " "	"	0.89
" " Mitkal	"	0.44—0.53	" ooker, " "	"	0.17—0.24
Lina, Petseri saatejaam	1000 kg.	945.50	Väetisained, salpeeter, Norra	100 kg	—
" Võru	"	915.00—945.50	" " Ciili	"	—
" Liivi	"	823.50—854.—	" superfosfaat 18—20%	"	—
" Tartu	"	823.50—854.—	" Thomasjahu 17—18%	"	—
Kivisüsi, auru, Yorkshire,	"		" Lubjasalpeeter	"	—
2 korda pestud	1000 kg.	27.00—28.00	Kaalisool	40%	—
" " Newcastle	"	26.00—26.50	" Kainiit 2%	"	—
" sepa	"	29.00	Väävelhappuammoniaak	"	—

Eestimaa Kinnitus A-S. „EKA“

Bilanss 31. detsembriks 1929. a.

PASSIVA

AKTIVA		PASSIVA	
Kassas ja pankades	258.228	Aktsiakapital täiesti sisse makstud	240.300
Väärtpaberid ja vekslid portfelligis	468.686	Tagavarakapital	80.000
Teistes kinnitusseltsides	41.828	Eri-tagavarakapital	6.142
Nõudmised agentide vastu	117.161.67	Kinnisvarade ja inventari kustutamise kapital	56.793
» mitmesuguste deebitoride vastu	89.596.38		20
Kinnisvarad	206.271	T a g a v a r a f o n d :	
Tallinna Majaomanikkude Kreditit-Seltsi kustutamise fond	80	Preemiatagavara omal arvel — tulekinnitus 130.845.48	
Inventar	44.664	» „ — autokaskokinn. 13.441.03	
Kautsjonid	227	» „ — õnnetusjuht kinn. 1.769.37	
Preemiatagavara-depot — tulekinnitus	14.940.89	» „ — elukinnitus	377.386.57
Kahjutagavara-depot —	5.335.99	Edaskinnitajate preemiatagavara — elukinn. 19.143.58	
Preemiatagavara-depot — elukinnitus	1.833.56	Preem'atlekanne omal arvel — elukinnitus	50.253.89
Laenuid elukinnituspoliiside peale		Edaskinnit. preemiatilekanne — elukinnitus	1.511.68
Aeglastatud preemiad — elukinnitus	27.298	Kahjutagavara omal arvel — tulekinnitus	26.532.66
Sissenõudmata protsendid	5.855	» „ — veokinnitus	5.947.68
		» „ — autokaskokinn.	200.—
		» „ — õnnetus-	
		juhtum. kinnit. tasu maksud.	8.897.—
		» juhtum. kinnit. pensionid.	18.272.55
		» „ — elukinnitus.	22.50
		Kohustused teiste kinnitusseltside vastu	
		Kreeditorid	59.872
		Obligatsioonid kinnisvarade peale	86.760
		Käsiraha — elukinnitus	99.659
		Kinnitusvõtjate dividendi fond — elukinnitus	11.430
		Väljavõtmata dividend eelmistest aastatest	10.082
		Ametnikkude pensioni fond	14.361
		Ettekanne riigimaksudeks	64
		Ettesaadud protsendid.	20.230
		Üleminevad summad	5.289
		Puhaskasu 1929. a.	4.092
			3.041
			45.565
			80
			57
			1.338.237
			57

JUHATUS.